

MONTESSORI IR LIETUVOS NACIONALINIŲ UGDYMO PROGRAMŲ INTEGRACIJOS GAIRĖS

METODINIS VADOVAS MONTESSORI UGDYMO ĮSTAIGOMS

Parengta įgyvendinant Erasmus+ mobilumo projektą *“Montessori ir nacionalinės mokymo programos dermė: Europos patirties įžvalgos”*
Projekto nr: **2025-1-LT01-KA122-SCH-000340561**,
2025 m. rugsėjo 1 d. – 2026 m. rugpjūčio 31 d.

Funded by
the European Union

Finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Šis kūrinys atspindi tik autoriaus nuomonę, todėl Nacionalinė agentūra ir Europos Komisija negali būti laikomos atsakingomis už jame pateiktą informaciją.

Turinys

1. ĮVADAS IR DOKUMENTO PASKIRTIS.....	4
1.1. Montessori ugdymo ir nacionalinių ugdymo programų integracijos aktualumas ...	4
1.2. Gairių rengimo kontekstas.....	5
1.3. Gairių tikslas ir uždaviniai.....	6
1.4. Dokumento paskirtis ir tikslinės grupės	6
1.5. Pagrindiniai programų integracijos principai.....	7
1.6. Gairių struktūra ir naudojimo principai.....	8
2. MONTESSORI IR NACIONALINIŲ UGDYMO PROGRAMŲ INTEGRACIJOS TEORINIAI PAGRINDAI IR TARPTAUTINĖ PATIRTIS	9
2.1. Montessori ugdymo sistema kaip vientisa vaiko raidos ir mokymosi koncepcija ...	9
2.2. Vaiko raidos tarpsniai ir jų reikšmė ugdymo programų integracijai	10
2.3. Montessori ugdymo turinio organizavimo principai	12
2.4. Nacionalinių ugdymo programų paskirtis ir struktūra.....	12
2.5. Montessori ir nacionalinių ugdymo programų suderinamumas.....	13
2.6. Tarptautiniai Montessori ugdymo programų integracijos modeliai	13
2.6.1. Tarptautiniai Montessori ugdymo programų integracijos modeliai.....	13
2.6.2. Curriculum mapping ir curriculum alignment kaip pagrindiniai programų integracijos metodai	14
2.6.3. Tarptautinės patirties pritaikymas Lietuvos Montessori ugdymo sistemai	15
4. MONTESSORI IR LIETUVOS NACIONALINIŲ UGDYMO PROGRAMŲ INTEGRACIJOS METODOLOGIJA	17
4.1. Programų integracijos metodologinis pagrindas	17
4.2. Curriculum mapping: nuo nacionalinio pasiekimo iki Montessori veiklos.....	17
4.3. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų žingsnių ir Montessori raidos progresijos suderinimas.....	18
4.4. Pradinio ugdymo kompetencijų ir dalykinių pasiekimų integravimas	19
4.5. Integracijos rezultatų dokumentavimas	19
5. LIETUVOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS IR MONTESSORI 0–6 METŲ UGDYMO TURINIO ATITIKTIS	20

5.1. Lietuvos ikimokyklinio ugdymo programos struktūra ir Montessori ugdymo sąsajos	20
5.2. Montessori ugdymo sričių ir Lietuvos ikimokyklinio ugdymo pasiekimų sričių sąsajos	20
5.3. Pasiekimų žingsnių atitiktis Montessori 0–3 ir 3–6 metų aplinkoms	21
5.4. Individualios vaiko pažangos vertinimas pagal pasiekimų žingsnius	22
5.5. Montessori 3–6 metų aplinkos ir priešmokyklinio ugdymo programos dermė	23
6. LIETUVOS PRADINIO UGDYMO BENDRŲJŲ PROGRAMŲ IR MONTESSORI 6–12 METŲ UGDYMO TURINIO ATITIKTIS	24
6.1. Lietuvos pradinio ugdymo programos struktūra ir Montessori 6–12 metų ugdymo ypatumai	24
6.2. Lietuvos pradinio ugdymo dalykų ir Montessori 6–12 metų ugdymo sričių atitiktis	24
6.3. Matematikos ir lietuvių kalbos programų atitiktis.....	25
6.4. Gamtos mokslų ir visuomeninio ugdymo integracija per kosminį ugdymą	25
6.5. Septynių bendrųjų kompetencijų ugdymas Montessori aplinkoje	26
6.6. Nacionalinių pasiekimų vertinimas Montessori 6–12 metų aplinkoje.....	26
6.7. Programų integracijos tęstinumas 6–12 metų tarpsnyje.....	27
7. PAPILDOMOS LIETUVOS NACIONALINIŲ UGDYMO PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS	28
7.1. Papildomo ugdymo turinio poreikio nustatymas	28
7.2. Papildomos ugdymo priemonės Montessori 0–6 metų aplinkoje	28
7.3. Papildomos ugdymo priemonės Montessori 6–12 metų aplinkoje	29
7.4. Papildomo ugdymo turinio planavimas ir integravimas	30
8. UGDYMO PLANAVIMAS, STEBĖSENA IR VAIKŲ PAŽANGOS VERTINIMAS.....	31
8.1. Ugdymo planavimo principai integruotoje Montessori programoje	31
8.2. Ikimokyklinio ugdymo planavimas pagal pasiekimų sritis ir žingsnius.....	31
8.3. Pradinio ugdymo planavimas pagal dalykinius pasiekimus ir kompetencijas	32
8.4. Montessori stebėjimas kaip pagrindinis pažangos vertinimo metodas	32
8.5. Vaiko ir mokinio pažangos dokumentavimas	33

8.6. Pažangos vertinimas ir pedagoginių sprendimų priėmimas	33
9. MONTESSORI UGDYMO KOKYBĖS KRITERIJAI INTEGRUOJANT NACIONALINES PROGRAMAS.....	34
9.1. Montessori ugdymo kokybės samprata	34
9.2. Pagrindiniai Montessori ugdymo kokybės kriterijai.....	34
9.3. Montessori ir nacionalinių programų integracijos kokybės vertinimas	35
9.4. Pedagogų profesinės kompetencijos ir metodinis bendradarbiavimas.....	35
9.5. Nuolatinio kokybės tobulinimo principas	36
10. GAIRIŲ ĮGYVENDINIMAS, VERTINIMAS IR TOBULINIMAS	37
10.1. Gairių įgyvendinimo paskirtis ir pagrindiniai principai	37
10.2. Gairių diegimo etapai ugdymo įstaigoje	37
10.3. Atsakomybės ir metodinio bendradarbiavimo organizavimas	38
10.4. Gairių įgyvendinimo stebėseną ir veiksmingumo vertinimas	38
10.5. Gairių atnaujinimas ir ilgalaikis tobulinimas	39
10.6. Gairių sklaida ir pritaikomumas kitose Montessori ugdymo įstaigose.....	40
10.7. Baigiamosios nuostatos	40

1. ĮVADAS IR DOKUMENTO PASKIRTIS

1.1. Montessori ugdymo ir nacionalinių ugdymo programų integracijos aktualumas

Montessori ugdymas - daugiau nei šimtmetį pasaulyje taikoma ugdymo sistema, grindžiama moksliniu vaiko raidos stebėjimu, individualių ugdymosi poreikių pažinimu ir specialiai parengta mokymosi aplinka. Šios pedagogikos pagrindą sudaro požiūris į vaiką kaip aktyvų savo raidos ir mokymosi proceso dalyvį, gebantį savarankiškai tyrinėti aplinką, konstruoti žinias ir ugdytis gebėjimus per prasmingą veiklą. Montessori ugdymo sistemoje mokymosi procesas organizuojamas atsižvelgiant į vaiko raidos tarpsnius, individualų pasirengimą, interesus ir gebėjimą savarankiškai veikti. Ugdymo turinys nėra grindžiamas vien amžių atitinkančių žinių ar gebėjimų sąrašu. Jis suprantamas kaip nuosekli, tarpusavyje susijusių patirčių, ugdymo priemonių, veiklų ir socialinių sąveikų sistema, sudaranti sąlygas visapusiškai asmenybės raidai.

Tuo tarpu nacionalinės ugdymo programos yra švietimo sistemos dokumentai, kuriais apibrėžiami bendrieji ugdymo tikslai, siejami rezultatai, ugdomos kompetencijos ir mokinių pasiekimų vertinimo principai. Nacionalinės programos padeda užtikrinti ugdymo kokybę, nuoseklumą ir galimybes vaikams tęsti mokymąsi skirtingose ugdymo įstaigose. Nors Montessori pedagogika ir nacionalinės ugdymo programos gali skirtis savo struktūra, ugdymo organizavimo principais bei pasiekimų vertinimo būdais, jų tikslai daugeliu aspektų yra suderinami. Abi sistemos siekia sudaryti sąlygas vaikui įgyti žinių, gebėjimų, vertybinių nuostatų ir kompetencijų, reikalingų savarankiškam gyvenimui, mokymuisi ir atsakingam dalyvavimui visuomenėje. Pagrindinis iššūkis kyla ne dėl ugdymo tikslų nesuderinamumo, bet dėl skirtingų būdų, kuriais šių tikslų siekiama.

Tradicinėse ugdymo sistemose ugdymo turinys dažnai organizuojamas pagal amžiaus grupes, klases, dalykus ir numatytą mokymo(si) rezultatų pasiekimo laiką. Montessori aplinkoje ugdymas organizuojamas pagal vaiko raidos poreikius, individualų mokymosi progresą, integruotas ugdymo sritis ir savarankišką darbą su konkrečiomis ugdymo priemonėmis. Todėl Montessori ugdymo įstaigoms, veikiančioms nacionalinių švietimo sistemų kontekste, kyla poreikis aiškiai parodyti, kaip Montessori ugdymo turinys ir pedagoginiai metodai padeda pasiekti nacionalinėse programose numatytus rezultatus.

Šis procesas tarptautinėje švietimo praktikoje dažnai apibūdinamas sąvokomis *curriculum mapping* (ugdymo programų turinio sąsajų nustatymas) ir *curriculum alignment* (ugdymo programų tikslų, turinio, metodų ir vertinimo suderinimas).

- Programų turinio sąsajų nustatymas leidžia identifikuoti, kurios nacionalinių programų sritys jau įgyvendinamos per Montessori ugdymo turinį, kurios įgyvendinamos iš dalies ir kurioms reikalingos papildomos veiklos ar metodinės priemonės.

- Programų suderinimas yra platesnis procesas, apimantis ne tik ugdymo turinio palyginimą, bet ir jo įgyvendinimą kasdienėje pedagoginėje praktikoje: mokytojų planavimą, vaikų pažangos stebėjimą, ugdymo aplinkos organizavimą ir ugdymo kokybės vertinimą.

Svarbu pabrėžti, kad Montessori ir nacionalinių ugdymo programų integracija neturėtų būti suprantama kaip dviejų atskirų ugdymo sistemų įgyvendinimas lygiagrečiai. Tokia praktika galėtų sukelti ugdymo turinio dubliavimą, didinti mokytojų administracinį krūvį ir mažinti Montessori ugdymui būdingą lankstumą. Veiksminga integracija turėtų būti grindžiama bendros ugdymo sistemos kūrimu, kurioje nacionalinių programų tikslai ir pasiekimai įgyvendinami Montessori pedagogikos principais, o papildomos ugdymo priemonės taikomos tik tuomet, kai jos yra reikalingos ir pedagogiškai pagrįstos.

1.2. Gairių rengimo kontekstas

Montessori ir Lietuvos nacionalinių ugdymo programų integracijos gairės parengtos Montessori akademijos iniciatyva, įgyvendinant Erasmus+ mobilumo projektą *“Montessori ir nacionalinės mokymo programos dermė: Europos patirties įžvalgos”* (projekto nr: 2025-1-LT01-KA122-SCH-000340561), vykusį nuo 2025 m. rugsėjo 1 d. iki 2026 m. rugpjūčio 31 d. Projekto tikslas buvo parengti metodinį pagrindą, leidžiantį sistemingai derinti Montessori ugdymo turinį su Lietuvos ikimokyklinio ir pradinio ugdymo programomis, užtikrinant Montessori pedagogikos autentiškumą ir nacionalinių ugdymo rezultatų įgyvendinimą. Gairių rengimo poreikis kilo iš UAB Montessori akademijos praktinės patirties organizuojant ugdymą pagal Montessori pedagogikos principus Lietuvos švietimo sistemoje. Įstaigoje taikoma Montessori ugdymo sistema apima skirtingus vaiko raidos tarpsnius – ankstyvąjį amžių (lopšelį) (0–3 m.), ikimokyklinį ugdymą (darželį) (3–6 m.) ir pradinio ugdymo laikotarpį (6–12 m.).

Kiekviename iš šių tarpsnių Montessori ugdymo turinys yra struktūruotas pagal vaiko raidos poreikius, tačiau nacionalinės programos ugdymo tikslus ir pasiekimus apibrėžia kitokia logika. Todėl iškilo poreikis sukurti nuoseklų metodinį dokumentą, kuris padėtų pedagogams suprasti šių sistemų sąsajas, nustatyti atitiktį ir planuoti ugdymą taip, kad būtų užtikrintas abiejų sistemų suderinamumas. Rengiant gaires buvo remiamasi tarptautine Montessori ugdymo patirtimi, ypatingą dėmesį skiriant Europos šalims, kuriose Montessori pedagogika yra integruojama į nacionalines švietimo sistemas. 2025 m. lapkričio mėnesį tarptautinėje konferencijoje buvo susipažinta su Norvegijos patirtimi rengiant ir siekiant nacionalinio Montessori ugdymo programos patvirtinimo. Ši patirtis tapo svarbiu atspirties tašku analizuojant, kaip Montessori ugdymo sistema gali būti pristatoma ir pagrindžiama nacionaliniu lygmeniu. Toliau buvo pasirinkta gilintis į Lietuvos kontekstui artimesnių šalių – Latvijos ir Lenkijos – patirtį.

Bendradarbiaujant su Latvijos Montessori asociacijos tarybos nare Guna Petermane, dalyvaujančia nacionalinės Montessori programos rengimo procesuose, buvo analizuojami metodologiniai programos struktūros, ugdymo turinio atitikties ir kokybės užtikrinimo klausimai.

Lenkijos Warsaw Montessori Family atstovės Malgosios Tarnowskos patirtis suteikė galimybę nagrinėti praktinius Montessori ugdymo ir nacionalinės programos integracijos sprendimus, taikomus kasdienėje ugdymo įstaigos veikloje.

2026 m. sausio–birželio mėnesiais organizuoti šeši nuotoliniai metodiniai susitikimai su tarptautiniais partneriais, kurių metu buvo analizuojamos programų sąsajos, rengiami atitikties dokumentai ir aptariami praktinio įgyvendinimo klausimai. 2026 m. rugpjūčio mėnesį keturi Montessori akademijos darbuotojai dalyvavo darbo stebėjimo mobilumuose Lenkijoje, o į Montessori akademiją atvyko dvi tarptautinės ekspertės. Šių veiklų metu buvo vertinamas parengtas metodinis dokumentas, analizuojami ugdymo planavimo sprendimai ir formuluojamos rekomendacijos tolesniam gairių tobulinimui.

Projekto metu pasirinktas darbo organizavimo modelis buvo grindžiamas nuosekliu perėjimu nuo tarptautinės patirties analizės prie savarankiško metodinio darbo, praktinio stebėjimo, ekspertinio vertinimo ir gairių integravimo į kasdienę pedagoginę praktiką. Šis procesas sudarė pagrindą parengti metodinį dokumentą, kuris būtų aktualus ne tik Montessori akademijai, bet ir kitoms Lietuvos Montessori ugdymo įstaigoms.

1.3. Gairių tikslas ir uždaviniai

Pagrindinis šių gairių tikslas – sukurti metodinį pagrindą Montessori ugdymo turinio ir Lietuvos nacionalinių ugdymo programų integracijai, kuris padėtų ugdymo įstaigoms užtikrinti nacionalinių ugdymo rezultatų įgyvendinimą, išsaugant Montessori pedagogikos principus ir ugdymo organizavimo autentiškumą.

Siekiant šio tikslo numatomi šie uždaviniai:

1. Išanalizuoti Montessori pedagogikos ir Lietuvos nacionalinių ugdymo programų teorinius bei metodologinius pagrindus, nustatant bendrus principus ir esminius skirtumus.
2. pristatyti tarptautinę Montessori ugdymo programų integravimo patirtį.
3. Apibrėžti Montessori ir nacionalinių ugdymo programų turinio sąsajų nustatymo (curriculum mapping) ir suderinimo (curriculum alignment) metodologiją.
4. Nustatyti Montessori ugdymo turinio ir Lietuvos ikimokyklinio ugdymo programos atitiktį 3–6 metų vaikų ugdymo tarpsnyje.
5. Nustatyti Montessori ugdymo turinio ir Lietuvos pradinio ugdymo programos atitiktį 6–12 metų vaikų ugdymo tarpsnyje, atsižvelgiant į skirtingus nacionalinio ugdymo etapus.
6. Identifikuoti ugdymo turinio sritis, kurioms reikalingos papildomos metodinės priemonės, veiklos ar ugdymo organizavimo sprendimai.
7. Apibrėžti Montessori ugdymo kokybės kriterijus, leidžiančius vertinti tiek Montessori pedagogikos principų įgyvendinimą, tiek nacionalinių ugdymo rezultatų pasiekimą.

1.4. Dokumento paskirtis ir tikslinės grupės

Šios gairės skirtos Montessori ugdymo įstaigoms, kurios įgyvendina arba siekia įgyvendinti Montessori pedagogiką Lietuvos švietimo sistemos kontekste.

Dokumentas gali būti naudojamas kaip metodinė priemonė planuojant ugdymo turinį, analizuojant nacionalinių programų reikalavimus, vertinant Montessori ugdymo priemonių ir veiklų atitiktį bei organizuojant pedagogų profesinį bendradarbiavimą. Pagrindinės gairių tikslinės grupės yra Montessori pedagogai, ugdymo įstaigų metodininkai, vadovai ir administracijos darbuotojai, ugdymo programų rengėjai, pedagogų rengimo specialistai bei kiti švietimo bendruomenės nariai, besidomintys Montessori pedagogikos integravimu į nacionalinę švietimo sistemą.

- Montessori pedagogams gairės gali padėti suprasti, kaip kasdienėje veikloje naudojamos Montessori medžiagos, pristatymai, individualūs ir grupiniai darbai siejasi su nacionalinių programų pasiekimais.
- Metodininkams dokumentas gali būti naudojamas rengiant ugdymo turinio atitikties lenteles, planuojant mokytojų metodinius susitikimus, vertinant ugdymo kokybę ir organizuojant pedagoginės praktikos refleksiją.
- Ugdymo įstaigų vadovams gairės gali padėti priimti sprendimus dėl ugdymo organizavimo, darbuotojų profesinio tobulėjimo, papildomų specialistų poreikio ir vidinės kokybės užtikrinimo sistemos.

Dokumentas taip pat gali būti naudojamas kaip pagrindas tarpinstituciniam bendradarbiavimui, dalijimuisi gerąja patirtimi ir diskusijoms dėl Montessori ugdymo programų pripažinimo bei jų vietos Lietuvos švietimo sistemoje. Svarbu pažymėti, kad šios gairės nėra savarankiška valstybės patvirtinta ugdymo programa ir nepakeičia galiojančių Lietuvos švietimo dokumentų. Jos yra metodinė priemonė, padedanti ugdymo įstaigoms interpretuoti, planuoti ir įgyvendinti nacionalinių programų reikalavimus Montessori pedagogikos kontekste.

1.5. Pagrindiniai programų integracijos principai

Montessori ir nacionalinių ugdymo programų integracija turi būti grindžiama nuosekliais pedagoginiais principais, kurie užtikrintų ne tik formalią programų atitiktį, bet ir ugdymo kokybę:

- **Vaiko raidos poreikių pirmumas.** Ugdymo turinio integracija turi atitikti vaiko raidos ypatumus ir individualius mokymosi poreikius. Nacionalinių programų rezultatų įgyvendinimas neturėtų būti siejamas vien su konkretaus turinio pateikimu nustatytu laiku, neatsižvelgiant į vaiko pasirengimą.
- **Montessori pedagogikos autentiškumo išsaugojimas.** Integruojant nacionalinius ugdymo reikalavimus būtina išsaugoti esminius Montessori ugdymo principus: paruoštą aplinką, mišraus amžiaus grupes, vaiko savarankiškumą, individualų darbo tempą, pasirinkimo laisvę nustatytoje ribose, mokytojo stebėjimą ir nuoseklų ugdymo priemonių naudojimą.
- **Ugdymo turinio nuoseklumas.** Nacionalinių programų pasiekimai turi būti siejami su Montessori ugdymo turinio progresija. Svarbu vertinti ne tik tai, ar konkreči tema yra įtraukta į ugdymo programą, bet ir kaip ji pristatoma vaikui, kokios ankstesnės patirtys sudaro pagrindą naujam mokymuisi ir kaip įgyti gebėjimai toliau plėtojami.
- **Integruotas požiūris į ugdymą.** Montessori ugdymo aplinkoje daugelis veiklų vienu metu prisideda prie kelių kompetencijų ar pasiekimų sričių ugdymo. Todėl programų atitiktis turi būti analizuojama ne tik pagal atskirus dalykus ar ugdymo sritis, bet ir pagal tarpdisciplinines sąsajas.

- **Įrodymais grindžiamas vertinimas.** Programų integracijos kokybė turi būti vertinama remiantis realiais ugdymo proceso duomenimis: vaikų darbo stebėjimais, ugdymo priemonių naudojimu, atliktais darbais, mokytojų refleksijomis ir individualios pažangos dokumentavimu.
- **Nuolatinis tobulinimas.** Programų integracija nėra vienkartinis dokumento parengimas. Tai tęstinis procesas, kuriame metodinės gairės periodiškai peržiūrimos atsižvelgiant į nacionalinių programų pokyčius, vaikų ugdymosi poreikius, mokytojų patirtį ir ugdymo kokybės vertinimo rezultatus.

1.6. Gairių struktūra ir naudojimo principai

Šios gairės sudarytos iš dešimties tarpusavyje susijusių skyrių, kurie nuosekliai pereina nuo teorinio Montessori ir nacionalinių programų suderinamumo pagrindimo prie praktinio integracijos įgyvendinimo. Pirmuosiuose skyriuose pristatomi Montessori ir nacionalinio ugdymo teoriniai pagrindai, tarptautinė patirtis bei programų integracijos metodologija. Toliau pateikiama Montessori ir Lietuvos nacionalinių ugdymo programų atitikties analizė, atskirai nagrinėjant 3–6 ir 6–12 metų vaikų ugdymo tarpsnius. Vėlesniuose skyriuose aptariamos papildomos ugdymo priemonės, ugdymo planavimo principai, vaikų pažangos stebėsena, kokybės kriterijai ir gairių įgyvendinimo bei tobulinimo sistema.

Dokumentą rekomenduojama naudoti ne tik kaip informacinį leidinį, bet ir kaip praktinę metodinę priemonę. Ugdymo įstaigos gali remtis jame pateiktais principais rengdamos savo ugdymo planus, kurdamos atitikties lenteles, organizuodamos metodinius susitikimus ir vertindamos ugdymo kokybę. Taikant gaires svarbu atsižvelgti į konkrečios įstaigos kontekstą, ugdymo organizavimo modelį, pedagogų kvalifikaciją, vaikų poreikius ir galiojančius nacionalinius reikalavimus.

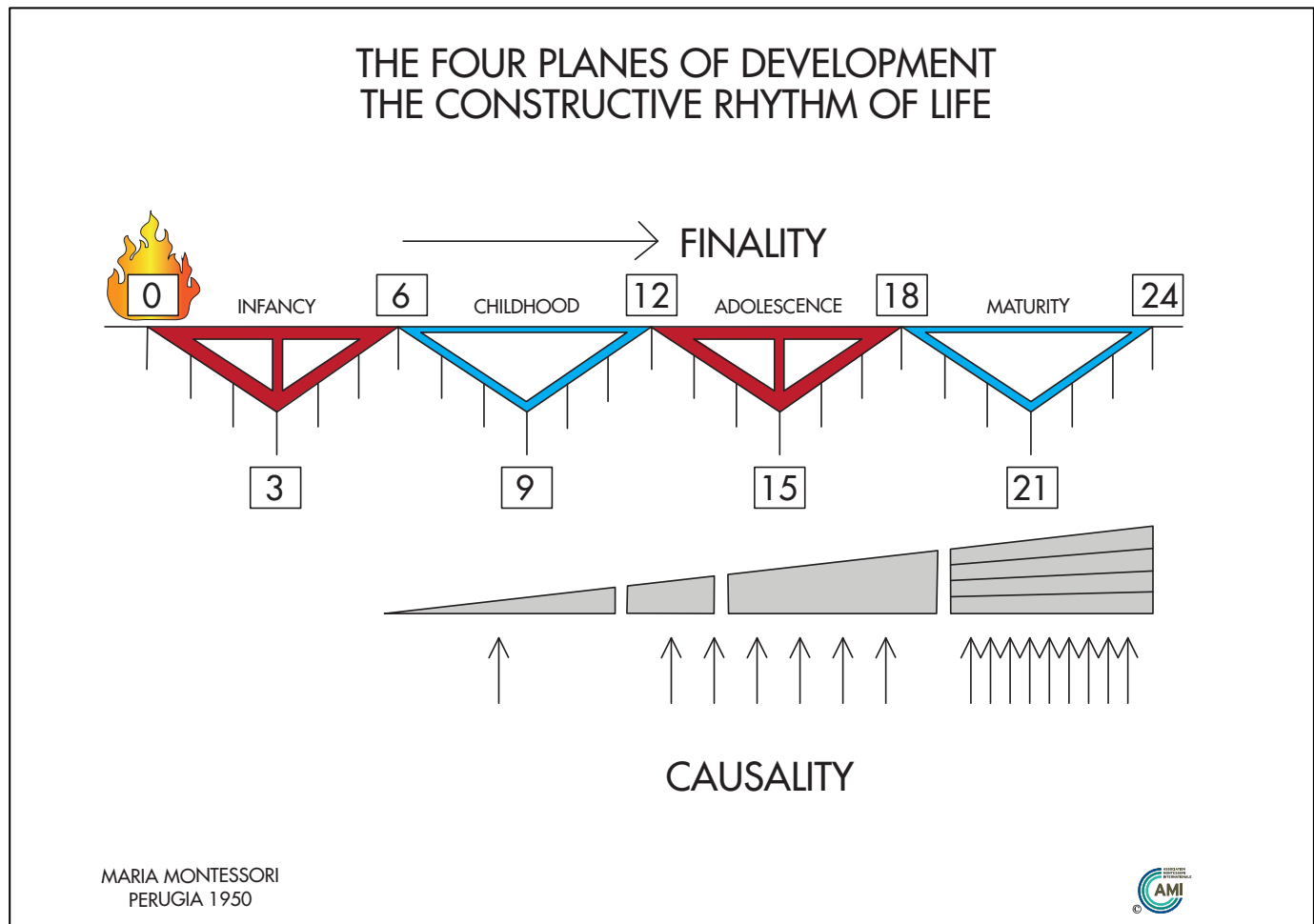
Galutinis šių gairių siekis – padėti Montessori ugdymo įstaigoms sukurti nuoseklią, pedagogiškai pagrįstą ir praktiškai įgyvendinamą ugdymo sistemą, kurioje Montessori filosofija ir nacionalinės ugdymo programos būtų suprantamos ne kaip konkuruojantys, o kaip tarpusavyje derinami ugdymo kokybės pagrindai.

2. MONTESSORI IR NACIONALINIŲ UGDYMO PROGRAMŲ INTEGRACIJOS TEORINIAI PAGRINDAI IR TARPTAUTINĖ PATIRTIS

2.1. Montessori ugdymo sistema kaip vientisa vaiko raidos ir mokymosi koncepcija

Montessori pedagogika yra vientisa ugdymo sistema, kurios pagrindą sudaro moksliniu vaiko stebėjimu grindžiamas požiūris į žmogaus raidą, mokymosi procesą ir ugdymo aplinkos reikšmę. Šios pedagogikos kūrėja Maria Montessori ugdymą suprato ne kaip tiesioginį žinių perdavimą iš suaugusiojo vaikui, bet kaip procesą, kuriame vaikas aktyviai kuria savo asmenybę, įgyja savarankiškumo, vysto intelektualius gebėjimus ir mokosi veikti socialinėje aplinkoje. Montessori pedagogikos požiūriu vaiko raida vyksta pagal tam tikrus dėsningumus, tačiau kiekvieno vaiko individualus vystymosi tempas, interesai ir poreikiai gali skirtis. Todėl ugdymo organizavimas turi būti grindžiamas ne vien chronologiniu amžiumi ar iš anksto nustatytu mokymo turinio pateikimo grafiku, bet ir vaiko raidos stebėjimu bei jo pasirengimu įgyti naujas žinias ir gebėjimus. Vienas svarbiausių Montessori ugdymo principų yra vaiko aktyvumas mokymosi procese. Vaikas nėra pasyvus mokytojo perduodamos informacijos gavėjas. Jis mokosi veikdamas, tyrinėdamas, kartodamas, lygindamas, atrodams dėsningumus ir palaipsniui kurdamas vis sudėtingesnį aplinkinio pasaulio supratimą. Šiam procesui būtina specialiai paruošta ugdymo aplinka, kurioje vaikas gali savarankiškai pasirinkti prasmingą veiklą, naudotis jo raidos poreikius atitinkančiomis priemonėmis, kartoti veiksmus ir palaipsniui pereiti nuo konkrečios patirties prie abstraktaus mąstymo. Montessori ugdymo sistemoje mokymosi turinys nėra suprantamas kaip atskirų pamokų, temų ar užduočių rinkinys. Jis sudaro nuoseklią pedagoginę visumą, kurioje kiekviena veikla ir ugdymo priemonė turi konkrečią paskirtį vaiko raidos ir mokymosi procese. Pavyzdžiui, ankstyvajame amžiuje gyvenimo praktikos veiklos padeda vaikui lavinti judesių koordinaciją, dėmesio koncentraciją, savarankiškumą ir gebėjimą veikti nuosekliai. Vėliau šie gebėjimai tampa svarbiu pagrindu sudėtingesnėms intelektinėms veikloms, įskaitant kalbos, matematikos ir kitų pažinimo sričių mokymąsi. Panašiai sensorinės ugdymo priemonės padeda vaikui sisteminti jutiminę patirtį, atpažinti ir klasifikuoti aplinkos savybes, pastebėti santykius tarp objektų bei formuoti abstraktaus mąstymo pagrindus. Šios patirtys sudaro prielaidas matematikos, geometrijos, gamtos mokslų ir kitų sričių pažinimui. Pradinio ugdymo tarpsnyje Montessori ugdymas remiasi platesniu pasaulio pažinimu, vaizduote, priežastinių ryšių supratimu ir tarpdisciplininio mokymusi. Šiame etape ypač svarbi tampa kosminio ugdymo (*Cosmic Education*) koncepcija, kuri padeda vaikui suvokti gamtos, žmogaus, visuomenės ir kultūros tarpusavio priklausomybę. Taigi Montessori ugdymo sistema pasižymi vidine logika ir nuoseklumu. Jos turinys organizuojamas pagal vaiko raidos poreikius ir mokymosi progresiją, o ne vien pagal iš anksto nustatytus dalykų ar temų sąrašus. Būtent ši Montessori ugdymo sistemos ypatybė tampa esminiu aspektu analizuojant jos santykį su nacionalinėmis ugdymo programomis.

2.2. Vaiko raidos tarpsniai ir jų reikšmė ugdymo programų integracijai

Montessori pedagogikoje žmogaus raida skirstoma į keturis pagrindinius šešerių metų laikotarpius: 0–6, 6–12, 12–18 ir 18–24 metų. Kiekvienas laikotarpis pasižymi savitais fiziniais, psichologiniais, socialiniais ir intelektualiais poreikiais.

Šių raidos tarpsnių supratimas yra būtinas integruojant Montessori ugdymą su nacionalinėmis programomis, nes nacionaliniai ugdymo dokumentai dažniausiai struktūruojami pagal formaliojo švietimo pakopas, amžių ar klases, o Montessori ugdymo turinys – pagal vaiko raidos charakteristikas.

Pirmasis raidos tarpsnis: 0–6 metai

Pirmasis raidos tarpsnis Montessori pedagogikoje apibūdinamas kaip intensyvus asmenybės formavimosi laikotarpis. Vaikas mokosi per tiesioginę patirtį, judėjimą, jutimus ir sąveiką su aplinka. Šiame laikotarpyje ypač reikšminga sugeriančio proto (Absorbent Mind) koncepcija. Montessori teigimu, mažas vaikas geba natūraliai ir intensyviai perimti aplinkos kalbą, kultūrą, socialinius elgesio modelius ir kitus patirties elementus.

Pirmasis raidos tarpsnis skirstomas į dvi dalis: 0–3 ir 3–6 metų laikotarpius.

- 0–3 metų amžiuje vyrauja nesąmoningas aplinkos patirties įsisavinimas, judėjimo, kalbos ir savarankiškumo formavimasis. Šiame etape svarbiausia užtikrinti saugią, vaiko judėjimą ir tyrinėjimą skatinančią aplinką, kurioje jis galėtų aktyviai veikti.
- 3–6 metų amžiuje vaikas palaipsniui pereina prie sąmoningesnės veiklos. Jis vis labiau geba pasirinkti užduotis, sutelkti dėmesį, kartoti veiksmus, pastebėti klaidas ir siekti savarankiško rezultato. Montessori 3–6 metų aplinkoje ugdymo turinys tradiciškai organizuojamas pagal penkias pagrindines sritis: praktinį gyvenimą, sensoriką, kalbą, matematiką ir kultūrinį ugdymą. Kiekviena sritis turi nuoseklią ugdymo priemonių ir veiklų progresiją, kuri padeda vaikui įgyti vis sudėtingesnius gebėjimus.

Integruojant šį ugdymo turinį su Lietuvos ikimokyklinio ugdymo programa, svarbu suprasti, kad nacionalinės programos pasiekimų sritys nebūtinai tiesiogiai sutampa su Montessori aplinkos sritimis. Todėl programų atitiktis turi būti nustatoma ne tik lyginant ugdymo sričių pavadinimus, bet ir analizuojant konkrečius vaiko gebėjimus, kuriuos padeda ugdyti Montessori veiklos.

Antrasis raidos tarpsnis: 6–12 metų

Antrajame raidos tarpsnyje vaiko mokymosi poreikiai reikšmingai keičiasi. Vaikas vis labiau domisi ne tik tiesiogiai patiriamais objektais ir reiškiniiais, bet ir platesniais pasaulio veikimo principais, priežastiniais ryšiais, istorija, visuomene bei abstrakčiomis idėjomis. Šiame amžiuje ypač svarbūs tampa vaizduotė, samprotavimas, socialinis bendradarbiavimas ir moralinių klausimų tyrinėjimas. Montessori pradinio ugdymo aplinkoje mokymasis grindžiamas kosminio ugdymo principu, pagal kurį vaikui pristatomas pasaulis kaip tarpusavyje susijusių sistemų visuma. Didžiosios istorijos (Great Lessons) padeda vaikams susipažinti su Visatos, Žemės, gyvybės, žmogaus ir civilizacijos raidos temomis. Šios istorijos tampa atspirties tašku įvairiems tyrinėjimams, projektams ir savarankiškam darbui. Toks ugdymo organizavimas skiriasi nuo tradicinės dalykinės sistemos, kurioje mokymosi turinys dažniausiai skirstomas į atskirus dalykus. Nacionalinės ugdymo programos kontekste šis tarpdisciplininis mokymasis gali padėti siekti įvairių dalykų pasiekimų ir bendrųjų kompetencijų. Tačiau norint užtikrinti programų atitiktį būtina sistemingai dokumentuoti, kurie nacionalinės programos rezultatai pasiekiami per konkrečius Montessori pristatymus, projektus ir savarankiškas veiklas. Taip pat svarbu atsižvelgti į tai, kad Montessori 6–12 metų raidos tarpsnis nevisiškai sutampa su Lietuvos pradinio ugdymo pakopa, kuri paprastai apima 1–4 klases. Todėl programų integracijos procese būtina aiškiai atskirti pradinio ugdymo reikalavimus nuo vėlesnio pagrindinio ugdymo turinio, kartu išsaugant Montessori 6–12 metų pedagoginį tęstinumą.

2.3. Montessori ugdymo turinio organizavimo principai

Montessori ugdymo turinys pasižymi keliomis esminėmis savybėmis, kurios turi tiesioginę reikšmę nacionalinių ugdymo programų integracijai.

- **Ugdymo turinio progresija.** Montessori ugdymo priemonės ir veiklos organizuojamos nuosekliai, pereinant nuo paprastesnių užduočių prie sudėtingesnių, nuo konkrečios patirties prie abstraktaus supratimo. Ši progresija yra svarbi integruojant nacionalinės programos pasiekimus, nes leidžia nustatyti ne tik galutinį rezultatą, bet ir mokymosi kelią, kuriuo vaikas gali jį pasiekti.
- **Individualus mokymosi tempas.** Montessori aplinkoje vaikai gali judėti per ugdymo turinį skirtingu tempu. Mokytojas, remdamasis stebėjimais, sprendžia, kada vaikui pristatyti naują medžiagą, kada sudaryti galimybę kartoti jau išminktą veiklą ir kada pasiūlyti sudėtingesnius iššūkius. Nacionalinių programų integracijos kontekste tai reiškia, kad pasiekimų vertinimas neturėtų būti grindžiamas vien vienodu ugdymo turinio pateikimo laiku visiems vaikams. Tačiau individualus tempas savaime nepanaikina pareigos užtikrinti nacionalinėje programoje numatytus rezultatus. Todėl būtina turėti stebėsenos sistemą, leidžiančią laiku identifikuoti mokymosi spragas ir numatyti individualią pagalbą.
- **Integruotas ugdymo turinys.** Montessori pedagogikoje ugdymo sritys yra glaudžiai susijusios. Viena veikla gali padėti ugdyti kelis skirtingus gebėjimus. Todėl programų integracijos metodologija turi sudaryti galimybę vieną Montessori veiklą susieti su keliomis nacionalinės programos pasiekimų sritimis.
- **Mokytojo vaidmuo.** Montessori mokytojas yra ne tik ugdymo turinio pristatytojas, bet ir nuolatinis vaiko raidos bei mokymosi proceso stebėtojas. Stebėjimas leidžia mokytojui suprasti vaiko interesus, pasirengimą naujoms veikloms, koncentracijos lygį, savarankiškumą ir individualius mokymosi poreikius. Integruojant nacionalines programas, mokytojo stebėjimai tampa svarbiu įrodymų šaltiniu, leidžiančiu vertinti vaiko pasiekimus ne tik pagal atliktas užduotis, bet ir pagal realų gebėjimų taikymą įvairiose situacijose.

2.4. Nacionalinių ugdymo programų paskirtis ir struktūra

Nacionalinės ugdymo programos atlieka svarbią funkciją užtikrinant švietimo sistemos nuoseklumą, bendrus ugdymo tikslus ir mokinių galimybes įgyti reikalingas kompetencijas. Lietuvos ikimokyklinio ir pradinio ugdymo programose ugdymo turinys apibrėžiamas per siekiamus rezultatus, pasiekimų sritis, kompetencijas ir ugdymo organizavimo principus. Ikimokyklinio ugdymo sistemoje didelis dėmesys skiriamas visapusiškai vaiko raidai, jo socialinei, emocinei, pažintinei, kalbinei ir fizinei gerovei. Pradinio ugdymo programoje ugdymo turinys struktūruojamas pagal mokomuosius dalykus ir bendrąsias kompetencijas, kurios apima ne tik akademines žinias, bet ir gebėjimą mokytis, bendradarbiauti, spręsti problemas, kūrybiškai mąstyti ir atsakingai veikti.

Nacionalinių ugdymo programų tikslas nėra nustatyti vienintelį pedagoginį metodą, kuriuo turi būti pasiekiami numatyti rezultatai. Todėl ugdymo įstaigos gali taikyti skirtingus pedagoginius metodus, jeigu jie atitinka galiojančius reikalavimus ir sudaro sąlygas vaikams pasiekti numatytus ugdymo rezultatus. Tai sudaro metodologinį pagrindą Montessori ugdymo ir nacionalinių programų integracijai. Vis dėlto svarbu atskirti ugdymo rezultatų suderinamumą nuo ugdymo organizavimo reikalavimų. Net jei Montessori veiklos padeda siekti nacionalinių programų pasiekimų, įstaiga taip pat turi užtikrinti kitus taikomus reikalavimus, susijusius su ugdymo trukme, dalykų įgyvendinimu, vertinimu, mokytojų kvalifikacija ir ugdymo dokumentavimu. Todėl veiksminga integracija turi apimti tiek pedagoginį, tiek organizacinį lygmenį.

2.5. Montessori ir nacionalinių ugdymo programų suderinamumas

Montessori ir nacionalinių ugdymo programų suderinamumas gali būti analizuojamas keliais lygmenimis.

- Pirmasis lygmuo – ugdymo tikslų suderinamumas. Abi sistemos siekia ugdyti savarankišką, atsakingą, gebantį mokytis ir bendradarbiauti žmogų.
- Antrasis lygmuo – ugdymo turinio suderinamumas. Šiame lygmenyje analizuojama, kaip Montessori ugdymo sritys, priemonės ir veiklos atitinka nacionalinių programų pasiekimus.
- Trečiasis lygmuo – ugdymo metodų suderinamumas. Vertinama, kaip Montessori mokymosi organizavimo principai gali būti taikomi siekiant nacionalinių rezultatų.
- Ketvirtasis lygmuo – pasiekimų vertinimo suderinamumas. Siekiama nustatyti, kaip Montessori stebėjimu grindžiamas vertinimas gali būti susietas su nacionalinėse programose numatytais pasiekimų kriterijais.
- Penktasis lygmuo – organizacinis suderinamumas. Analizuojama, kaip Montessori darbo ciklas, mišraus amžiaus grupės ir individualus ugdymo planavimas gali būti derinami su nacionaliniais ugdymo organizavimo reikalavimais.

Šių lygmenų analizė leidžia suprasti, kad programų integracija nėra vien techninis ugdymo turinio palyginimas. Tai kompleksinis procesas, apimantis pedagoginę filosofiją, ugdymo metodus, planavimą, vertinimą ir institucinius sprendimus.

2.6. Tarptautiniai Montessori ugdymo programų integracijos modeliai

2.6.1. Tarptautiniai Montessori ugdymo programų integracijos modeliai

Tarptautinė Montessori ugdymo patirtis rodo, kad Montessori pedagogikos ir nacionalinių ugdymo programų santykis skirtingose šalyse formuojamas atsižvelgiant į švietimo sistemos struktūrą, teisinį reguliavimą ir alternatyvių pedagoginių sistemų pripažinimo galimybes.

Analizuojant Norvegijos, Australijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Latvijos ir Lenkijos patirtį galima išskirti kelias pagrindines programų integracijos kryptis, kurios, nepaisant skirtingų nacionalinių kontekstų, remiasi bendrais metodologiniais principais.

Vienose šalyse Montessori ugdymo turinys yra apibrėžiamas kaip savarankiška, nacionaliniu lygmeniu pripažįstama alternatyvi ugdymo programa. Tokiu atveju siekiama pagrįsti Montessori programos lygiavertiškumą nacionaliniams ugdymo reikalavimams, išsaugant jos pedagoginę struktūrą, vaiko raidos tarpsnių sampratą ir ugdymo turinio progresiją. Šis modelis atskleidžia svarbų skirtumą tarp programų tapatumo ir lygiavertiškumo. Montessori ugdymas neprivalo būti organizuojamas tokia pačia dalykų seka ar tais pačiais metodais kaip tradicinėje mokykloje, tačiau turi būti aiškiai pagrįsta, kaip alternatyvi pedagoginė sistema leidžia pasiekti nacionaliniu lygmeniu nustatytus ugdymo rezultatus.

Kitose šalyse nacionalinės ugdymo programos įgyvendinamos taikant Montessori pedagogikos principus ir priemones. Šiuo atveju nacionalinė programa apibrėžia privalomus ugdymo rezultatus, o Montessori pedagogika – jų siekimo būdus. Toks modelis ypač aktualus Lietuvos Montessori ugdymo įstaigoms, nes leidžia išsaugoti individualų mokymosi tempą, mišraus amžiaus grupes, integruotą ugdymo turinį ir savarankišką vaikų darbą, kartu užtikrinant nacionalinių programų įgyvendinimą.

Trečioji tarptautinėje praktikoje ryškėjanti kryptis yra bendro Montessori ugdymo turinio aprašo ir kokybės standartų kūrimas profesinių organizacijų lygmeniu. Šios iniciatyvos siekia aiškiai apibrėžti Montessori pedagogikos principus, ugdymo sričių turinį, mokymosi progresiją, mokytojo vaidmenį ir kokybės kriterijus. Toks požiūris svarbus todėl, kad Montessori pedagogikos autentiškumas negali būti vertinamas vien pagal atskirų priemonių naudojimą ar mokinių akademinį pasiekimą. Jis turi atsispindėti visoje ugdymo sistemoje – nuo paruoštos aplinkos iki ugdymo planavimo, stebėjimo ir pedagoginių sprendimų.

Analizuojant šiuos modelius išryškėja bendra nuostata: veiksmingai Montessori ir nacionalinių ugdymo programų integracijai pirmiausia būtina aiškiai apibrėžti pačios Montessori programos turinį. Tik turint nuoseklų Montessori ugdymo sričių, priemonių, pristatymų ir siekiamų gebėjimų aprašą galima pagrįstai nustatyti jo atitiktį nacionaliniams reikalavimams. Priešingu atveju integracija gali tapti fragmentišku atskirų Montessori priemonių priskyrimu nacionalinių programų pasiekimams, neatsižvelgiant į jų pedagoginę paskirtį ir tarpusavio progresiją.

2.6.2. Curriculum mapping ir curriculum alignment kaip pagrindiniai programų integracijos metodai

Tarptautinės patirties analizė leidžia išskirti du tarpusavyje susijusius metodologinius procesus, sudarančius Montessori ir nacionalinių ugdymo programų integracijos pagrindą: *curriculum mapping* (ugdymo programų turinio sąsajų nustatymą) ir *curriculum alignment* (ugdymo programų tikslų, turinio, metodų ir vertinimo suderinimą).

Curriculum mapping yra sistemingas procesas, kurio metu Montessori ugdymo turinys susiejamas su nacionalinės programos pasiekimais. Analizuojamos konkrečios Montessori ugdymo priemonės, pristatymai, savarankiškos veiklos, projektai ir kitos mokymosi patirtys, nustatant, kokius nacionalinius ugdymo rezultatus jos padeda pasiekti. Šio proceso tikslas nėra vien surasti teminius panašumus tarp dviejų programų. Svarbiausia įvertinti, ar Montessori

ugdymo veikla iš tiesų sudaro sąlygas vaikui įgyti nacionalinėje programoje apibrėžtus gebėjimus.

Pavyzdžiui, Montessori matematikos aplinkoje naudojamos geometrinės priemonės gali būti siejamos su nacionalinės matematikos programos geometrijos pasiekimais. Tačiau vien priemonės buvimas aplinkoje neįrodo visų numatytų rezultatų įgyvendinimo. Būtina nustatyti, ar vaikas geba atpažinti ir apibūdinti geometrines figūras, palyginti jų savybes, taikyti geometrines sąvokas ir spręsti atitinkamas problemas. Taip pat svarbu įvertinti, kokiame Montessori ugdymo turinio progresijos etape šie gebėjimai ugdomi.

Programų sąsajų nustatymo metu išskiriami skirtingi atitikties lygmenys. Tiesioginė atitiktis nustatoma, kai Montessori ugdymo turinys leidžia įgyvendinti konkretų nacionalinės programos pasiekimą. Dalinė atitiktis nustatoma tuomet, kai Montessori veiklos apima tik dalį reikalaujamo rezultato, o nenustatyta atitiktis rodo, kad reikalinga papildoma analizė arba ugdymo turinio papildymas. Toks vertinimas leidžia ne tik pagrįsti esamo Montessori ugdymo turinio išsamumą, bet ir identifikuoti sritis, kurioms reikalingos papildomos metodinės priemonės.

Curriculum alignment yra platesnis procesas, apimantis ne tik programų turinio palyginimą, bet ir jų praktinį suderinimą. Jis atsako į klausimą, kaip nustatyta programų atitiktis įgyvendinama kasdienėje pedagoginėje praktikoje. Šis procesas apima ugdymo planavimą, Montessori pristatymų ir veiklų organizavimą, individualios vaikų pažangos stebėjimą, nacionalinių pasiekimų vertinimą ir tolesnių pedagoginių sprendimų priėmimą.

Pavyzdžiui, nustačius, kad Montessori matematikos priemonė atitinka tam tikrą nacionalinės programos pasiekimą, būtina numatyti, kada ir kokiomis sąlygomis ji pristatoma vaikui, kaip vaikas savarankiškai su ja dirba, kokie stebėjimo duomenys leidžia spręsti apie gebėjimo įgijimą ir kaip šis gebėjimas pritaikomas kitose situacijose. Tokiu būdu nacionalinės programos rezultatai susiejami ne tik su Montessori ugdymo turiniu, bet ir su realia vaiko mokymosi patirtimi.

Tarptautinė praktika taip pat atskleidžia, kad programų suderinimas turi būti grindžiamas ugdymo turinio vientisumu. Nacionalinių pasiekimų integracija neturėtų lemti atskirų, lygiagrečiai Montessori ugdymui vykdomų veiklų sistemos kūrimo. Priešingai, siekiama, kad nacionaliniai rezultatai būtų įgyvendinami per Montessori pedagogikai būdingą mokymosi organizavimą, o papildomos veiklos būtų numatomos tik tada, kai nustatomas pagrįstas jų poreikis.

Taigi *curriculum mapping* leidžia nustatyti ir dokumentuoti programų sąsajas, o *curriculum alignment* užtikrina, kad šios sąsajos būtų įgyvendinamos ugdymo procese. Abu metodai yra būtini siekiant ne formalios, bet pedagogiškai pagrįstos Montessori ir nacionalinių ugdymo programų integracijos.

2.6.3. Tarptautinės patirties pritaikymas Lietuvos Montessori ugdymo sistemai

Apibendrinant tarptautinę patirtį galima teigti, kad Lietuvos Montessori ugdymo įstaigoms aktualiausias modelis yra nuoseklus Montessori ugdymo turinio susiejimas su nacionalinių programų pasiekimais ir šios atitikties integravimas į kasdienę pedagoginę praktiką. Kartu tarptautiniai pavyzdžiai suteikia pagrindą ilgalaikėms diskusijoms apie savarankiškos

Montessori ugdymo programos apibrėžimą ir jos pripažinimo galimybes Lietuvos švietimo sistemoje.

Montessori akademijos Erasmus+ projekto metu analizuota tarptautinė patirtis padėjo suformuoti metodinę programų integracijos seką. Pirmiausia būtina nuosekliai aprašyti Montessori ugdymo turinį pagal vaiko raidos tarpsnius, apibrėžiant ugdymo sritis, priemones, pristatymų progresiją ir siekiamus gebėjimus. Antrajame etape šis turinys susiejamas su Lietuvos nacionalinių ugdymo programų pasiekimais, nustatant tiesiogines ir dalines atitiktis bei identifikuojant papildomo ugdymo poreikį. Trečiajame etape parengtos atitikties matricos integruojamos į mokytojų ugdymo planavimo ir vaikų pažangos stebėsenos sistemas. Galiausiai vertinama, kaip šie sprendimai veikia praktikoje, ar jie padeda užtikrinti nacionalinius ugdymo rezultatus ir ar išsaugomi esminiai Montessori pedagogikos principai.

Šiam procesui ypač svarbus pedagogų metodinis bendradarbiavimas. Skirtingų Montessori ugdymo tarpsnių mokytojų dalyvavimas leidžia analizuoti ne tik atskirus nacionalinių programų pasiekimus, bet ir ugdymo turinio tęstinumą nuo ankstyvosios vaikystės iki pradinio ugdymo pabaigos. Tarptautinių ekspertų konsultacijos ir darbo stebėjimo vizitai suteikia galimybę įvertinti rengiamų dokumentų metodologinį pagrįstumą, palyginti juos su realia kitų Montessori ugdymo įstaigų praktika ir numatyti tolesnio tobulinimo kryptis.

Svarbi tarptautinės patirties išvada yra ir tai, kad programų integracijos kokybė negali būti vertinama vien pagal nacionalinių pasiekimų įgyvendinimą. Būtina kartu vertinti Montessori pedagogikos autentiškumą: paruoštos aplinkos kokybę, mišraus amžiaus bendruomenę, vaikų savarankiškumą, nepertraukiamą darbo ciklą, ugdymo priemonių progresiją ir mokytojo stebėjimu grindžiamą individualų planavimą. Nacionalinių rezultatų siekimas neturėtų keisti šių principų, o Montessori pedagogikos taikymas neturėtų tapti kliūtimi pagrįsti nacionalinių ugdymo reikalavimų įgyvendinimą.

Esminė tarptautinės patirties pagrindu formuojama metodologinė nuostata – Montessori ir nacionalinių ugdymo programų integracija turi būti grindžiama ne dviejų ugdymo sistemų dubliavimu, bet nuosekliu jų turinio sąsajų nustatymu (*curriculum mapping*), pedagoginiu suderinimu (*curriculum alignment*) ir sistemingu ugdymo rezultatų bei kokybės vertinimu. Toks modelis sudaro sąlygas išsaugoti Montessori ugdymo sistemos vientisumą ir kartu užtikrinti jos atitiktį Lietuvos švietimo sistemos reikalavimams.

4. MONTESSORI IR LIETUVOS NACIONALINIŲ UGDYMO PROGRAMŲ INTEGRACIJOS METODOLOGIJA

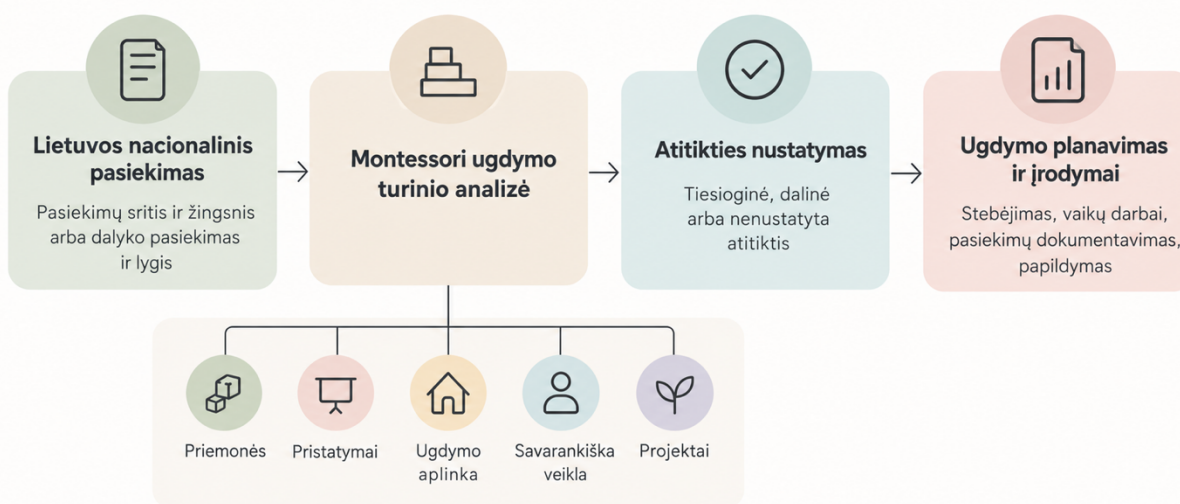
4.1. Programų integracijos metodologinis pagrindas

Montessori ir Lietuvos nacionalinių ugdymo programų integracija grindžiama sistemingu ugdymo turinio, siekiamų rezultatų, pedagoginių metodų ir vertinimo principų palyginimu. Šio proceso tikslas – užtikrinti, kad Montessori ugdymo aplinkoje būtų įgyvendinami Lietuvos švietimo sistemoje nustatyti ugdymo reikalavimai, išsaugant Montessori pedagogikai būdingą vaiko raidos sampratą, individualų mokymosi tempą ir ugdymo turinio progresiją. Lietuvos ikimokyklinio ir pradinio ugdymo dokumentai skiriasi savo struktūra. Ikimokyklinio ugdymo programos gairėse ugdymo rezultatai apibūdinami per 18 pasiekimų sričių ir jų raidą atspindinčius žingsnius. Pradinio ugdymo bendrosiose programose ugdymo turinys organizuojamas pagal mokomuosius dalykus, jų pasiekimų sritis, konkrečius mokymosi rezultatus ir septynias bendrąsias kompetencijas. Dėl šių skirtumų Montessori programų integracijai negali būti taikoma viena universali atitikties lentelė. Būtina sukurti dvi tarpusavyje susijusias metodines sistemas: pirmąją, skirtą 0–6 metų vaikų ugdymosi pasiekimams, ir antrąją, skirtą 6–12 metų Montessori ugdymo turinio atitiktį Lietuvos pradinio ugdymo bendrosioms programoms. Abiem atvejais taikomi du pagrindiniai procesai: curriculum mapping – ugdymo turinio sąsajų nustatymas, ir curriculum alignment – ugdymo turinio, metodų bei pasiekimų vertinimo suderinimas.

4.2. Curriculum mapping: nuo nacionalinio pasiekimo iki Montessori veiklos

Programų sąsajų nustatymo procesas pradedamas nuo nacionalinės programos, tačiau Montessori ugdymo turinys analizuojamas kaip vientisa pedagoginė sistema. Ikimokykliniame ugdyme analizės vienetas yra konkreti pasiekimų sritis ir atitinkamo žingsnio požymiai. Pavyzdžiui, analizuojant kasdienio gyvenimo įgūdžių sritį vertinama, kaip vaiko savarankiškas valgymas, apsirengimas, asmens higiena ir aplinkos priežiūra atsiskleidžia Montessori gyvenimo praktikos veiklose. Pradiniame ugdyme analizės vienetas yra konkretaus dalyko pasiekimas, jo turinys ir pasiekimų lygio požymiai. Pavyzdžiui, analizuojant matematikos programą nustatoma, kaip Montessori skaičiavimo, dešimtainės sistemos ir veiksmų priemonės padeda siekti konkrečių nacionalinės programos rezultatų. Abiem atvejais svarbu vertinti ne tik Montessori priemonės ar veiklos pavadinimą, bet ir tikrąjį vaiko mokymosi rezultatą.

4.1 pav. Programų sąsajų nustatymo ir suderinimo procesas

Programų sąsajų nustatymui rekomenduojama taikyti tris atitikties kategorijas. Tiesioginė atitiktis nustatoma, kai Montessori veikla ar jų visuma leidžia pasiekti visus analizuojamo nacionalinio pasiekimo elementus. Dalinė atitiktis nustatoma, kai pasiekama tik dalis reikalaujamo rezultato. Nenustatyta atitiktis reiškia, kad nėra pakankamai pagrįsto ryšio arba reikalingas papildomas ugdymo turinys. Svarbu, kad atitikties nustatymas būtų grindžiamas ne vien mokytojo prielaida, bet konkrečiais pedagoginiais įrodymais.

4.3. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų žingsnių ir Montessori raidos progresijos suderinimas

Lietuvos Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų apraše vaiko pažanga pateikiama šešiais žingsniais. Šie žingsniai leidžia stebėti nuoseklų gebėjimų vystymąsi, tačiau neturėtų būti suprantami kaip griežtas reikalavimas visiems vienodo amžiaus vaikams vienu metu pasiekti identišką rezultatą. Montessori pedagogikoje vaiko raida taip pat suprantama kaip nuoseklus procesas, tačiau individualus pasirėngimas ir mokymosi tempas yra esminiai ugdymo organizavimo principai. Todėl integracijos metodikoje nacionalinių pasiekimų žingsniai turi būti naudojami kaip vaiko pažangos stebėjimo orientyrai, o ne kaip pagrindas mechaniškai priskirti konkrečias Montessori priemones vienam amžiui. Pavyzdžiui, vaiko gebėjimas savarankiškai pasirūpinti aplinka vystosi nuo paprastų veiksmų – padėti daiktą į vietą ar nunešti indą – iki sudėtingesnių veiklų, tokių kaip stalo serviravimas, maisto ruošimas, augalų priežiūra ar bendros aplinkos tvarkymas. Montessori gyvenimo praktikos veiklų progresija gali būti siejama su keliais kasdienio gyvenimo įgūdžių pasiekimų žingsniais. Tačiau konkretus žingsnis nustatomas remiantis oficialiame apraše pateiktais požymiais ir realiu vaiko savarankiškumu, o ne vien faktu, kad vaikas yra susipažinęs su atitinkama veikla.

4.4. Pradinio ugdymo kompetencijų ir dalykinių pasiekimų integravimas

Pradinio ugdymo bendrosiose programose išskiriamos septynios kompetencijos: pažinimo, komunikavimo, kūrybiškumo, pilietiškumo, kultūrinė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos bei skaitmeninė kompetencija. Šios kompetencijos ugdomos per visų mokomųjų dalykų turinį. Montessori 6–12 metų aplinkoje daugelis kompetencijų ugdomos integruotai. Pavyzdžiui, mokinių vykdomas istorinis tyrimas gali vienu metu plėtoti pažinimo, komunikavimo, kultūrinę ir kūrybiškumo kompetencijas. Tačiau kompetencijų ugdymas negali pakeisti konkrečių dalykinių pasiekimų įgyvendinimo. Net jei Montessori aplinkoje plačiai ugdomas kritinis mąstymas ir savarankiškumas, būtina atskirai patikrinti, ar įgyvendintas matematikos, lietuvių kalbos, gamtos mokslų, visuomeninio ugdymo ir kitų dalykų turinys. Todėl 6–12 metų programos integracijoje rekomenduojama naudoti dviejų lygmenų analizę: dalykinių pasiekimų atitikties matricą ir bendrųjų kompetencijų ugdymo žemėlapi.

4.5. Integracijos rezultatų dokumentavimas

Programų integracijos procesas turi baigtis ne vien atitikties lentelių parengimu, bet ir jų įtraukimu į kasdienį ugdymo planavimą. Kiekvienoje ugdymo įstaigoje rekomenduojama turėti bendrą programų atitikties dokumentą, kuriame būtų nurodyti nacionalinių programų pasiekimai, atitinkamos Montessori veiklos, pasiekimų vertinimo įrodymai ir papildomo ugdymo poreikis. Ikimokykliniame ugdyme šis dokumentas turi būti siejamas su individualia vaiko pažangos stebėseną pagal pasiekimų žingsnius. Pradiniame ugdyme jis turi būti siejamas su ilgalaikiais ugdymo planais, individualiais mokinių darbo planais ir dalykinių pasiekimų vertinimu. Rekomenduojama, kad metodinė darbo grupė bent kartą per metus peržiūrėtų atitikties dokumentus, įvertintų jų praktinį naudojimą ir atliktų reikalingus pakeitimus.

5. LIETUVOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS IR MONTESSORI 0–6 METŲ UGDYMO TURINIO ATITIKTIS

5.1. Lietuvos ikimokyklinio ugdymo programos struktūra ir Montessori ugdymo sąsajos

Lietuvos ikimokyklinio ugdymo turinio pagrindą sudaro 2023 m. patvirtintos Ikimokyklinio ugdymo programos gairės ir jų priedas Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas. Šie dokumentai apibrėžia vaikų nuo gimimo iki šešerių metų ugdymo tikslus, pasiekimų sritis, ugdymo organizavimo principus ir individualios pažangos stebėseną. Ikimokyklinio ugdymo programos gairėse pabrėžiamas visuminis vaiko ugdymas, individualių poreikių pažinimas, patirtinis mokymasis, žaidimas, vaikų iniciatyvumas ir ugdymo aplinkos reikšmė. Šios nuostatos daugeliu aspektų siejasi su Montessori pedagogika, kurioje vaiko mokymasis organizuojamas per aktyvią veiklą, savarankišką tyrinėjimą ir sąveiką su paruošta aplinka. Lietuvos ikimokyklinio ugdymo programoje išskiriamos 18 pasiekimų sričių. Kiekvienoje jų aprašoma vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai ir vaiko pasiekimų raida šešiais žingsniais. Montessori 0–6 metų ugdymas organizuojamas dviem etapais. 0–3 metų aplinkoje daugiausia dėmesio skiriama judėjimui, kalbai, savarankiškumui, kasdienio gyvenimo įgūdžiams ir socialinių santykių formavimuisi. 3–6 metų aplinkoje ugdymo turinys sistemingai plėtojamas per praktinio gyvenimo, sensorikos, kalbos, matematikos ir kultūrinio ugdymo sritis. Šių sistemų atitiktis turi būti nustatoma analizuojant ne formalius ugdymo sričių pavadinimus, o konkrečius vaiko gebėjimus ir jų raidą.

5.2. Montessori ugdymo sričių ir Lietuvos ikimokyklinio ugdymo pasiekimų sričių sąsajos

Montessori ugdymo turinys gali būti siejamas su visomis 18 Lietuvos ikimokyklinio ugdymo pasiekimų sričių, tačiau skiriasi atskirų sričių atitikties pobūdis ir papildomo ugdymo poreikis. Toliau pateikiamas orientacinis atitikties žemėlapis. Jis nėra oficialių pasiekimų žingsnių pakeitimas – kiekvieno žingsnio atitiktis turi būti patvirtinama pagal visus jo požymius.

Lietuvos ikimokyklinio ugdymo pasiekimų sritis	Montessori 0–6 metų ugdymo atitikmenys
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	Savarankiškas valgymas, apsirengimas, higiena, praktinio gyvenimo veiklos
Fizinis aktyvumas	Laisvas judėjimas, pusiausvyros pratimai, judesio koordinacija, veikla lauke
Emocijų suvokimas ir raiška	Emocijų įvardijimas, bendravimas, mokytojo modeliuojamas emocinis reagavimas

Savireguliacija ir savikontrolė	Darbo ciklas, veiklos kartojimas, susitarimai, konfliktų sprendimas
Savivoka ir savigarba	Savarankiškas pasirinkimas, pasiekimų patyrimas, asmeninė atsakomybė
Santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais	Mišraus amžiaus bendruomenė, mandagumo ir pagarbos pamokėlės
Aplinkos pažinimas	Gamtos, geografijos, botanikos, zoologijos ir kultūrinės veiklos
Matematinis mąstymas	Sensorinės priemonės, skaičių lazdos, dešimtainė sistema, matematiniai žaidimai
Skaitmeninis sumanumas	Tikslingai organizuojamos skaitmeninio raštingumo patirtys
Kalbų supratimas	Pokalbiai, pasakojimai, garsų žaidimai, klasifikavimo kortelės, knygos
Kalbinė raiška	Žodyno plėtojimas, pasakojimas, judamoji abėcėlė, rašymas
Estetinis suvokimas	Sensorika, meninė aplinka, muzika, gamtos ir meno stebėjimas
Meninė raiška	Piešimas, tapyba, muzika, judesys, kūrybinės veiklos
Kūrybiškumas	Savarankiška kūryba, tyrinėjimas, idėjų įgyvendinimas
Tyrinėjimas	Sensoriniai bandymai, gamtos stebėjimas, eksperimentai
Problemų sprendimas	Savikontrolės galimybę turinčios priemonės, praktinių situacijų sprendimas
Gebėjimas žaisti	Vaizduotės žaidimai, socialinis žaidimas, veiklos lauke ir grupėje
Mokėjimas mokytis	Veiklos pasirinkimas, kartojimas, koncentracija, savarankiškas klaidų taisymas

Šis palyginimas atskleidžia, kad viena Montessori ugdymo sritis gali prisidėti prie kelių nacionalinės programos pasiekimų sričių. Pavyzdžiui, praktinio gyvenimo veiklos ugdo ne tik kasdienio gyvenimo įgūdžius, bet ir savireguliaciją, problemų sprendimą, fizinį aktyvumą bei mokėjimą mokytis. Tačiau kai kuriose srityse reikalingas papildomas dėmesys. Skaitmeninio sumanumo ugdymas, tam tikros meninės raiškos formos ar vaizduotės žaidimas turi būti sąmoningai numatomi ugdymo aplinkoje, nes vien tradicinių Montessori medžiagų buvimas neužtikrina visų šių pasiekimų.

5.3. Pasiekimų žingsnių atitiktis Montessori 0–3 ir 3–6 metų aplinkoms

Lietuvos ikimokyklinio ugdymo pasiekimų apraše vaiko gebėjimų raida aprašoma šešiais žingsniais. Montessori ugdymo turinyje taip pat numatyta nuosekli gebėjimų progresija, tačiau ji nėra tiesiogiai susieta su vienodu visų vaikų amžiumi. Todėl programų integracijos metu rekomenduojama kiekvienos pasiekimų srities žingsnius susieti su konkrečiomis Montessori veiklomis ir stebimais vaiko gebėjimais.

Pavyzdžiui, kasdienio gyvenimo įgūdžių srityje ankstyvieji žingsniai gali būti siejami su vaiko dalyvavimu paprastose kasdienėse veiklose: rankų plovimu, valgymu, daiktų padėjimu į vietą ar bandymu apsirengti. Vėlesniuose žingsniuose stebimas didesnis savarankiškumas, gebėjimas atlikti sudėtingesnę veiksmų seką, pasirūpinti savo reikmenimis ir prisidėti prie bendros aplinkos priežiūros. Montessori aplinkoje šią raidą palaiko nuosekliai parengtos praktinio gyvenimo veiklos. Panašiai matematinio mąstymo srityje ankstyvieji pasiekimai gali būti siejami su daiktų grupavimu, dydžių lyginimu ir kiekių pastebėjimu, o vėlesni – su skaičių, kiekių, matematinių santykių ir operacijų supratimu. Tačiau konkretus nacionalinis žingsnis turi būti nustatomas pagal oficialiame apraše pateiktus gebėjimų požymius.

Pasiekimų sritis	Montessori 0–3 metų aplinka	Montessori 3–6 metų aplinka	Stebėjimo įrodymai
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	Valgymas, apsirengimas, higiena, aplinkos tvarkymas	Maisto ruošimas, indų plovimas, augalų priežiūra	Savarankiškumas ir veiksmų nuoseklumas
Matematinis mąstymas	Rūšiavimas, dydžių ir kiekių tyrinėjimas	Skaičių lazdos, verpstukai, dešimtainė sistema	Kiekių supratimas, skaičiavimas, santykių aiškinimas
Kalbų supratimas	Daiktų įvardijimas, trumpi pasakojimai	Klasifikavimo kortelės, istorijos, garsų analizė	Instrukcijų supratimas, žodynas
Tyrinėjimas	Jutiminis aplinkos tyrinėjimas	Sensorinės priemonės, eksperimentai, gamtos stebėjimas	Klausimų kėlimas, lyginimas, išvados
Mokėjimas mokytis	Veiklos kartojimas, savarankiški bandymai	Darbo pasirinkimas, koncentracija, savikontrolė	Iniciatyvumas, atkaklumas, refleksija

Ši lentelė parodo atitikties nustatymo principą. Galutinėje įstaigos matricoje kiekvienai pasiekimų sričiai rekomenduojama išskirti visus šešis žingsnius ir prie kiekvieno nurodyti konkrečias Montessori veiklas bei stebimus rezultatus.

5.4. Individualios vaiko pažangos vertinimas pagal pasiekimų žingsnius

Montessori pedagogikoje vaiko pažangos vertinimas pirmiausia grindžiamas sistemingu stebėjimu. Mokytojas analizuoja vaiko veiklos pasirinkimą, savarankiškumą, koncentraciją, gebėjimą kartoti veiklą, spręsti problemas ir pritaikyti įgytas žinias. Lietuvos ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas suteikia papildomą struktūrą, leidžiančią šiuos stebėjimus susieti su nacionaliniais pasiekimų žingsniais. Vertinant svarbu atskirti tris situacijas: vaikas gebėjimą demonstruoja savarankiškai, gebėjimą demonstruoja su pagalba arba gebėjimas dar nėra pakankamai pastebėtas. Pavyzdžiui, vien tai, kad vaikas dalyvavo mokytojo pristatyme, dar nereiškia, kad jis yra pasiekęs atitinkamą žingsnį. Pasiekimą pagrindžia gebėjimas savarankiškai arba apraše numatytais sąlygomis taikyti įgytą patirtį.

Praktikoje rekomenduojama naudoti vieną integruotą stebėsenos sistemą, kurioje Montessori veiklos ir nacionaliniai pasiekimų žingsniai būtų susieti. Nacionalinės švietimo agentūros metodinė priemonė Pasiekimų žingsneliai gali būti naudojama kaip papildomas įrankis vaikų pažangai fiksuoti. Joje pateikti 1–3, 4–5 ir 5–6 metų grupėms pritaikyti stebėsenos lapai, parengti pagal oficialaus pasiekimų aprašo žingsnius. Toks integruotas vertinimas leidžia išsaugoti Montessori pedagogikai būdingą individualų požiūrį į vaiką ir kartu užtikrinti sistemingą nacionalinių pasiekimų stebėseną.

5.5. Montessori 3–6 metų aplinkos ir priešmokyklinio ugdymo programos dermė

Lietuvoje priešmokyklinis ugdymas reglamentuojamas atskira Priešmokyklinio ugdymo bendrąja programa. Joje apibrėžiamos ugdomos kompetencijos, pasiekimų sritys ir trys pasiekimų lygiai: iki pagrindinio, pagrindinis ir virš pagrindinio. Montessori 3–6 metų aplinkoje priešmokyklinio amžiaus vaikai paprastai mokosi kartu su jaunesniais vaikais. Todėl priešmokyklinio ugdymo reikalavimų įgyvendinimas turi būti integruojamas į bendrą Montessori darbo ciklą, neatskiriant priešmokyklinio amžiaus vaikų nuo mišraus amžiaus bendruomenės vien dėl programos struktūros. Tam būtina atskira priešmokyklinio ugdymo pasiekimų atitikties analizė, kurioje Montessori veiklos būtų susietos su priešmokyklinio ugdymo programos pasiekimų sritimis ir lygiais. Šis metodinis sprendimas leidžia užtikrinti perėjimą nuo ikimokyklinio prie pradinio ugdymo ir išsaugoti Montessori pedagogikos tęstinumą.

6. LIETUVOS PRADINIO UGDYMO BENDRŲJŲ PROGRAMŲ IR MONTESSORI 6–12 METŲ UGDYMO TURINIO ATITIKTIS

6.1. Lietuvos pradinio ugdymo programos struktūra ir Montessori 6–12 metų ugdymo ypatumai

Lietuvos pradinio ugdymo turinys reglamentuojamas Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrosiomis programomis. Pradinio ugdymo programos apima 1–4 klases, o mokinių pasiekimai apibrėžiami pagal atskirus mokomuosius dalykus, pasiekimų sritis ir keturis pasiekimų lygius: slenkstinį, patenkinamą, pagrindinį ir aukštesnįjį. Programose taip pat apibrėžtos septynios bendrosios kompetencijos, kurios ugdomos per įvairių dalykų turinį. Montessori 6–12 metų ugdymo sistema remiasi antruoju vaiko raidos tarpsniu, kuriame svarbūs vaizduotė, samprotavimas, socialinis bendradarbiavimas, moralinių klausimų tyrinėjimas ir platesnio pasaulio pažinimas. Šio tarpsnio ugdymo turinys organizuojamas per kosminio ugdymo koncepciją, kalbą, matematiką, geometriją, gamtos mokslus, istoriją, geografiją ir meninę raišką. Pagrindinis skirtumas tarp sistemų yra ugdymo turinio organizavimo logika. Lietuvos pradinio ugdymo programa struktūruojama pagal atskirus dalykus ir klases, o Montessori 6–12 metų aplinkoje mokymasis vyksta integruotai, per ilgalaikius tyrinėjimus, individualius darbus ir tarpdisciplininius projektus. Todėl programų atitiktis turi būti nustatoma pagal konkrečius dalykinius pasiekimus, o ne vien pagal Montessori ugdymo sričių pavadinimus.

6.2. Lietuvos pradinio ugdymo dalykų ir Montessori 6–12 metų ugdymo sričių atitiktis

Montessori 6–12 metų ugdymo turinys apima daugumą Lietuvos pradinio ugdymo bendrosiose programose numatytų dalykinių sričių. Tačiau skirtingose srityse atitikties pobūdis gali skirtis. Kai kuriose srityse Montessori medžiagų ir pristatymų progresija tiesiogiai siejasi su nacionaliniais pasiekimais, kitose būtinas papildomas ugdymo turinio planavimas.

Lietuvos pradinio ugdymo dalykas	Montessori 6–12 metų ugdymo atitikmenys	Integracijos aspektai
Lietuvių kalba ir literatūra	Kalbos ugdymas, skaitymas, rašymas, gramatika, teksto analizė	Nacionalinės kalbos, literatūros ir rašybos reikalavimai
Matematika	Aritmetika, dešimtainė sistema, trjpmenos, geometrija, matavimai	Konkrečių pasiekimų ir klasių turinio atitiktis
Gamtos mokslai	Kosminis ugdymas, biologija, fizikiniai reiškiniai, eksperimentai	Tyrinėjimo metodai, mokslinių sąvokų progresija

Visuomeninis ugdymas	Istorija, geografija, žmogaus poreikiai, bendruomenės tyrinėjimai	Lietuvos istorija, pilietiškumas, valstybės pažinimas
Užsienio kalba	Kalbinė aplinka, pokalbiai, skaitymas, rašymas	Kalbiniai pasiekimai pagal nacionalinę programą
Dorinis ugdymas	Socialinis ir moralinis ugdymas, bendruomenės gyvenimas	Etikos ar tikybos programos turinys
Dailė	Meninė raiška, meno istorija, kūrybiniai projektai	Technikų ir meninės raiškos pasiekimai
Muzika	Muzikinė raiška, ritmas, instrumentai, muzikos pažinimas	Muzikinio raštingumo ir atlikimo pasiekimai
Technologijos	Praktiniai projektai, konstravimas, kūrybinė veikla	Technologiniai procesai ir problemų sprendimas
Fizinis ugdymas	Judėjimo veiklos, sportas, lauko veiklos	Fizinių gebėjimų ir sveikatos ugdymo rezultatai
Šokis ir teatras	Judesio raiška, dramatinizavimas, meniniai projektai	Įgyvendinama pagal įstaigos pasirinktą meninio ugdymo turinį

Galutinėje atitikties matricoje kiekvienas dalykas turi būti analizuojamas pagal oficialias pasiekimų sritis, konkrečius pasiekimus ir mokymosi turinį.

6.3. Matematikos ir lietuvių kalbos programų atitiktis

Matematika ir kalba yra dvi sritys, kuriose Montessori ugdymo turinys pasižymi aiškia ir nuoseklia progresija. Montessori matematikos ugdyme vaikas palaipsniui pereina nuo konkrečių kiekių ir operacijų prie abstraktaus matematinių santykių supratimo. Naudojamos dešimtainės sistemos, daugybos, dalybos, trupmenų, geometrijos ir matavimo priemonės. Lietuvos pradinio ugdymo matematikos programoje numatyti konkretūs skaičiavimo, matematinių reiškinių, geometrijos, matavimo, duomenų ir problemų sprendimo pasiekimai. Integruojant programas būtina nustatyti, kurios Montessori medžiagos padeda pasiekti konkrečius nacionalinės programos rezultatus, kokiame mokymosi etape jos pristatomos ir kaip vertinamas vaiko gebėjimas taikyti įgytas žinias be konkrečios priemonės. Lietuvių kalbos ugdyme Montessori pedagogika remiasi kalbos tyrinėjimu, skaitymu, rašymu, gramatikos analize ir kūrybine raiška.

Tačiau lietuvių kalbos ir literatūros programoje numatyti nacionalinei kalbai būdingi reikalavimai: rašybos, skyrybos, gramatikos, tekstų kūrimo, skaitymo ir literatūros pažinimo pasiekimai. Todėl Montessori kalbos ugdymo medžiagos turi būti pritaikomos lietuvių kalbos struktūrai, o literatūros ugdymas papildomas Lietuvos kultūrai ir nacionalinei programai aktualiais tekstais. Šiose srityse svarbu ne tik užtikrinti mokymosi turinio atitiktį, bet ir vertinti gebėjimų taikymą įvairiuose kontekstuose.

6.4. Gamtos mokslų ir visuomeninio ugdymo integracija per kosminį ugdymą

Montessori kosminio ugdymo koncepcija sudaro palankias sąlygas integruoti gamtos mokslų ir visuomeninio ugdymo turinį. Didžiosios istorijos, gamtos reiškinių tyrinėjimai, geografiniai

projektai, istorijos laiko juostos ir žmogaus poreikių analizė leidžia vaikams suprasti pasaulį kaip tarpusavyje susijusių sistemų visumą. Lietuvos pradinio ugdymo gamtos mokslų programoje svarbus gamtamokslinis tyrinėjimas, gamtos objektų ir reiškinių pažinimas, problemų sprendimas bei žmogaus ir gamtos santykio supratimas. Montessori aplinkoje šie pasiekimai gali būti įgyvendinami per eksperimentus, stebėjimus, tyrimų projektus ir savarankišką informacijos paiešką. Visuomeninio ugdymo srityje Montessori istorijos ir geografijos priemonės gali būti papildomos Lietuvos istorijos, valstybingumo, kultūros, pilietiškumo ir vietos bendruomenės pažinimo turiniu. Pavyzdžiui, tyrinėjami Lietuvos upės mokiniai gali nagrinėti geografiją, vandens apytaką, žmogaus gyvenviečių kūrimąsi, transporto istoriją ir aplinkosaugos klausimus. Tačiau tarpdisciplininis projektas turi būti susietas su konkrečiais nacionalinės programos pasiekimais. Vien temos nagrinėjimas savaime neužtikrina visų numatytų rezultatų.

6.5. Septynių bendrųjų kompetencijų ugdymas Montessori aplinkoje

Lietuvos pradinio ugdymo bendrosiose programose išskiriamos septynios kompetencijos, kurios ugdomos per visų dalykų turinį. Montessori 6–12 metų ugdymo aplinka sudaro palankias sąlygas kompetencijoms ugdyti per savarankišką darbą, tyrinėjimą, bendradarbiavimą ir integruotą mokymąsi.

Kompetencija	Montessori ugdymo sąsajos
Pažinimo	Tyrinėjimas, samprotavimas, problemų sprendimas, savarankiškas mokymasis
Komunikavimo	Pristatymai, diskusijos, rašytiniai darbai, bendradarbiavimas
Kūrybiškumo	Tyrimų projektai, idėjų generavimas, kūrybiniai sprendimai
Pilietiškumo	Bendruomenės gyvenimas, atsakomybė, socialiniai projektai
Kultūrinė	Istorijos, geografijos, meno ir kultūrų pažinimas
Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Mišraus amžiaus bendruomenė, konfliktų sprendimas, savireguliacija
Skaitmeninė	Informacijos paieška, skaitmeninių priemonių naudojimas, saugus elgesys internete

Ypatingą dėmesį rekomenduojama skirti skaitmeninei kompetencijai, nes tradicinėje Montessori 6–12 metų ugdymo medžiagų sistemoje ji nėra išsamiai apibrėžta. Skaitmeninių gebėjimų ugdymas turėtų būti organizuojamas tiksliai, siejant technologijų naudojimą su realiais mokymosi tikslais, tyrimų projektais ir atsakingu informacijos naudojimu.

6.6. Nacionalinių pasiekimų vertinimas Montessori 6–12 metų aplinkoje

Montessori pradinio ugdymo aplinkoje mokinių pažanga vertinama remiantis nuolatiniu stebėjimu, atliktais darbais, mokytojo pokalbiais su mokiniu, savarankiškais projektais ir gebėjimu taikyti žinias. Lietuvos pradinio ugdymo bendrosiose programose pasiekimai aprašomi

keturiais lygiais: slenkstiniu, patenkinamu, pagrindiniu ir aukštesniu. Todėl Montessori ugdymo įstaigoje būtina sukurti vertinimo sistemą, leidžiančią Montessori stebėjimus susieti su nacionalinės programos pasiekimų lygių požymiais. Pavyzdžiui, mokinys gali sėkmingai atlikti daugybės veiksmus naudodamasis Montessori priemonėmis. Tačiau vertinant nacionalinį pasiekimą svarbu nustatyti, ar jis geba suprasti operacijos prasmę, pasirinkti tinkamą sprendimo būdą ir pritaikyti įgytas žinias naujoje situacijoje. Todėl Montessori priemonės naudojimas turėtų būti laikomas mokymosi proceso dalimi, o ne vieninteliu galutinio pasiekimo įrodymu.

Rekomenduojama naudoti integruotą pažangos dokumentavimo sistemą, kurioje būtų fiksuojami Montessori pristatymai, mokinio savarankiškas darbas, nacionalinių dalykinių pasiekimų įgyvendinimas ir kompetencijų ugdymas. Tokia sistema leidžia užtikrinti, kad Montessori ugdymo individualizavimas būtų derinamas su nacionalinių ugdymo rezultatų stebėseną.

6.7. Programų integracijos tęstinumas 6–12 metų tarpsnyje

Montessori 6–12 metų ugdymo tarpsnis apima ilgesnį laikotarpį nei Lietuvos pradinis ugdymas, kuris baigiamas po ketvirtos klasės. Todėl rengiant Montessori 6–12 metų programos integracijos dokumentus svarbu atskirti nacionalinio pradinio ugdymo reikalavimus nuo penktos ir šeštos klasės pagrindinio ugdymo turinio. Šis skirtumas neturėtų lemti Montessori pedagoginės progresijos fragmentavimo. Rekomenduojama rengti vientisą Montessori 6–12 metų ugdymo turinio aprašą, tačiau nacionalinių programų atitikties lenteles struktūruoti pagal Lietuvos švietimo pakopas. Tokiu būdu išsaugomas Montessori ugdymo tęstinumas ir kartu užtikrinama atitiktis konkrečiai nacionalinei programai.

7. PAPILDOMOS LIETUVOS NACIONALINIŲ UGDYMO PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS

7.1. Papildomo ugdymo turinio poreikio nustatymas

Montessori ugdymo sistema pasižymi nuosekliu ir plačiu ugdymo turiniu, apimančiu vaiko asmenybės raidą, akademinių gebėjimų ugdymą, socialinį gyvenimą ir pasaulio pažinimą. Vis dėlto Montessori pedagogikos turinio struktūra ne visada tiesiogiai sutampa su Lietuvos nacionalinių ugdymo programų reikalavimais. Dalis nacionalinių pasiekimų gali būti įgyvendinami per tradicines Montessori priemones ir veiklas, tačiau kitoms sritims gali reikėti papildomų metodinių sprendimų. Papildomo ugdymo turinio poreikis nustatomas atlikus *curriculum mapping* analizę. Jos metu vertinama, ar konkretaus nacionalinės programos pasiekimo įgyvendinimui pakanka Montessori aplinkoje esančių priemonių, pristatymų ir mokymosi patirčių. Papildomo poreikis gali kilti dėl kelių priežasčių: nacionalinei kultūrai ar kalbai būdingo ugdymo turinio, šiuolaikinių technologijų ir skaitmeninių gebėjimų ugdymo, specializuotų meninio ar fizinio ugdymo pasiekimų arba konkrečių dalykinių rezultatų, kurie nėra pakankamai išplėtoti tradicinėje Montessori medžiagų sistemoje. Svarbu pabrėžti, kad papildomas ugdymo turinys neturėtų būti suprantamas kaip atskira, lygiagrečiai Montessori ugdymui vykdoma programa. Jo paskirtis – papildyti Montessori ugdymo sistemą taip, kad būtų užtikrinta nacionalinių rezultatų atitiktis, kartu išsaugant Montessori pedagogikos vientisumą. Todėl prieš numatant naują veiklą ar priemonę rekomenduojama atsakyti į tris klausimus: ar nacionalinis pasiekimas jau įgyvendinamas Montessori aplinkoje; ar esamą veiklą galima išplėsti nekeičiant jos pedagoginės paskirties; ar būtina organizuoti naują mokymosi patirtį?

7.2. Papildomos ugdymo priemonės Montessori 0–6 metų aplinkoje

Lietuvos ikimokyklinio ugdymo programos gairėse apibrėžiama 18 pasiekimų sričių, kurių raida nuo gimimo iki šešerių metų pateikiama šešiais pasiekimų žingsniais. Montessori 0–6 metų aplinkoje daugelis šių sričių ugdomos per praktinio gyvenimo, sensorikos, kalbos, matematikos ir kultūrinės veiklas, taip pat per kasdienes socialinius santykius, judėjimą ir savarankišką tyrinėjimą. Tačiau programų atitikties analizėje svarbu atkreipti dėmesį į tas sritis, kuriose vien tradicinių Montessori priemonių nepakanka visiems pasiekimų žingsniams pagrįsti.

Skaitmeninis sumanumas. Lietuvos ikimokyklinio ugdymo pasiekimų apraše numatytas vaikų gebėjimas pažinti ir tikslingai naudoti amžiui tinkamas skaitmenines priemones, suprasti paprastą veiksmų seką ir palaipsniui kurti elementarų skaitmeninį turinį. Montessori aplinkoje šie gebėjimai gali būti ugdomi naudojant paprastas programavimo be ekranų priemones, sekų

sudarymo veiklas, fotografiją ar kitas tikslingai parinktas technologijas. Technologijų naudojimas neturėtų pakeisti tiesioginio sensorinio tyrinėjimo ar praktinės veiklos.

Gebėjimas žaisti. Montessori pedagogikoje ypač svarbus prasmingas vaiko darbas ir savarankiška veikla. Tačiau Lietuvos ikimokyklinio ugdymo pasiekimų apraše žaidimas išskiriamas kaip savarankiška pasiekimų sritis. Todėl Montessori įstaigose būtina užtikrinti galimybes vaikams plėtoti socialinį, simbolinį ir vaizduotės žaidimą, ypač lauko aplinkoje, laisvo bendravimo metu ir kitose tinkamai organizuotose erdvėse. Svarbu išlaikyti skirtį tarp Montessori medžiagos naudojimo pagal jos pedagoginę paskirtį ir vaikų savarankiško žaidimo.

Meninė raiška. Montessori kultūrinio ugdymo srityje numatytos dailės ir muzikos veiklos, tačiau nacionalinis pasiekimų aprašas apima platesnę meninės raiškos įvairovę. Todėl įstaiga turėtų sąmoningai planuoti vaikų patirtis dailės, muzikos, šokio ir teatro srityse, užtikrindama galimybę ne tik atkartoti pristatytą veiklą, bet ir savarankiškai kurti.

Socialinis ir emocinis ugdymas. Montessori aplinkoje socialiniai gebėjimai ugdomi per mišraus amžiaus bendruomenę, mandagumo ir pagarbos pamokėles, kasdienius susitarimus ir konfliktų sprendimą. Papildomos priemonės gali būti reikalingos emocijų atpažinimui, jų įvardijimui ir tinkamų savireguliacijos strategijų mokymuisi.

7.3. Papildomos ugdymo priemonės Montessori 6–12 metų aplinkoje

Montessori 6–12 metų ugdymo turinys apima matematiką, kalbą, geometriją, istoriją, geografiją, gamtos mokslus ir meninę raišką. Tačiau Lietuvos pradinio ugdymo bendrosios programos nustato konkrečius kiekvieno dalyko pasiekimus ir mokymosi turinį, todėl būtina užtikrinti, kad visi privalomi rezultatai būtų įgyvendinami. Papildomos priemonės gali būti reikalingos lietuvių kalbos ir literatūros, visuomeninio ugdymo, skaitmeninio raštingumo, meninio, fizinio bei gyvenimo įgūdžių ugdymo srityse.

Lietuvių kalbos ir literatūros ugdyme svarbu užtikrinti nacionalinės kalbos gramatikos, rašybos, skyrybos, skaitymo ir literatūros pažinimo reikalavimus. Montessori kalbos medžiagos gali būti pritaikomos lietuvių kalbos struktūrai, tačiau papildomai būtina numatyti lietuvių literatūros tekstus, kūrybinio rašymo užduotis ir kitus nacionalinės programos rezultatus atitinkančius darbus.

Visuomeninio ugdymo srityje Montessori kosminio ugdymo turinys turėtų būti papildomas Lietuvos istorijos, geografijos, kultūros, valstybingumo ir pilietiškumo temomis. Šios temos gali būti integruojamos į tyrimų projektus, istorijos laiko juostas, geografinius darbus ir bendruomenines veiklas.

Skaitmeninės kompetencijos ugdymas turėtų būti siejamas su informacijos paieška, jos patikimumo vertinimu, atsakingu technologijų naudojimu ir skaitmeninio turinio kūrimu. Technologijos Montessori aplinkoje turėtų būti naudojamos kaip mokymosi ir tyrinėjimo priemonė, o ne kaip savitikslių veikla.

Meninio ir fizinio ugdymo srityse gali būti reikalingi specialistų vedami užsiėmimai. Tačiau šių užsiėmimų turinys turi būti derinamas su Montessori ugdymo principais, siekiant išlaikyti vaikų aktyvumą, savarankiškumą, pasirinkimo galimybes ir prasmingą mokymąsi.

Nacionalinės švietimo agentūros pradinio ugdymo bendrųjų programų įgyvendinimo rekomendacijose pateikiami dalykų dermės, tarpdalykinės integracijos, kompetencijų ugdymo ir pasiekimų vertinimo pavyzdžiai, kuriais gali remtis Montessori mokytojai.

7.4. Papildomo ugdymo turinio planavimas ir integravimas

Papildomos veiklos turi būti planuojamos atsižvelgiant į nacionalinės programos reikalavimus, Montessori ugdymo turinio progresiją ir konkrečios vaikų grupės poreikius. Rekomenduojama taikyti šią metodinę seką: nustatyti nepakankamai įgyvendinamą nacionalinį pasiekimą, išanalizuoti esamas Montessori veiklas, numatyti papildomą mokymosi patirtį, apibrėžti jos rezultatai ir suplanuoti vertinimo būdą.

Nacionalinės programos sritis	Papildoma ugdymo priemonė	Integravimo būdas
Ikimokyklinis skaitmeninis sumanumas	Programavimo be ekranų veiklos, foto grafija	Mažų grupių tyrinėjimai
Ikimokyklinis meninis ugdymas	Šokio, teatro ir kūrybinės raiškos veiklos	Integruotos meninės patirtys
Lietuvių kalba ir literatūra	Lietuvių kalbos gramatikos medžiagos, literatūros tekstai	Individualus ir grupinis darbas
Visuomeninis ugdymas	Lietuvos istorijos ir geografijos medžiagos	Kosminio ugdymo projektai
Skaitmeninė kompetencija	Informacijos paieškos ir skaitmeninės kūrybos užduotys	Tyrimų projektai
Fizinis ugdymas	Sporto, judėjimo ir sveikatos veiklos	Lauko ugdymas ir specialistų veiklos

Papildomos priemonės turėtų būti įtraukiamos į bendrą ugdymo planą, o ne administruojamos kaip visiškai atskira programa. Esminis principas – nacionalinės programos įgyvendinimas turi papildyti Montessori ugdymą, o ne keisti jo pedagoginę struktūrą.

8. UGDYMO PLANAVIMAS, STEBĖSENA IR VAIKŲ PAŽANGOS VERTINIMAS

8.1. Ugdymo planavimo principai integruotoje Montessori programoje

Montessori pedagogikoje ugdymo planavimas grindžiamas nuolatiniu vaiko stebėjimu, individualių mokymosi poreikių pažinimu ir nuosekliu ugdymo turinio pristatymu. Mokytojas planuoja veiklas atsižvelgdamas į vaiko raidą, interesus, ankstesnę patirtį ir pasirengimą naujiems mokymosi iššūkiams. Nacionalinių ugdymo programų integracija reikalauja papildomo planavimo lygmens, kuris padėtų užtikrinti, kad visi nacionaliniuose dokumentuose numatyti rezultatai būtų įgyvendinami. Todėl rekomenduojama taikyti trijų lygmenų ugdymo planavimo sistemą:

- Ilgalaikis planavimas apima viso ugdymo laikotarpio turinio ir siekiamų rezultatų numatymą. Ikimokykliniame ugdyme jis siejamas su 18 pasiekimų sričių ir jų progresija, o pradiniam ugdyme – su dalykų bendrųjų programų turiniu, pasiekimais ir kompetencijomis.
- Vidutinės trukmės planavimas apima kelių savaitių ar mėnesių laikotarpį. Jo metu numatomi Montessori pristatymai, ugdymo aplinkos papildymai, grupiniai projektai ir nacionalinių pasiekimų sritys, kurioms reikalingas papildomas dėmesys.
- Individualus planavimas grindžiamas konkrečaus vaiko stebėjimais ir pažanga. Mokytojas numato tolesnius pristatymus, savarankiškas veiklas, pagalbos priemones ir ugdymo tikslus.

Šie trys lygmenys turi būti tarpusavyje susiję. Ilgalaikis planas padeda užtikrinti ugdymo turinio išsamumą, o individualus planavimas leidžia išsaugoti Montessori pedagogikai būdingą lankstumą.

8.2. Ikimokyklinio ugdymo planavimas pagal pasiekimų sritis ir žingsnius

Montessori 0–6 metų aplinkoje ugdymo planavimas turėtų būti grindžiamas vaiko raidos stebėjimu ir Lietuvos ikimokyklinio ugdymo pasiekimų apraše nustatytais žingsniais. Kiekvienam vaikui rekomenduojama turėti individualios pažangos dokumentą, kuriame būtų matoma jo raida pagal visas 18 pasiekimų sričių. Pasiekimų žingsniai turėtų būti naudojami kaip orientyrai, padedantys nustatyti vaiko dabartinius gebėjimus ir planuoti tolesnį ugdymą. Jie neturėtų būti mechaniškai siejami su konkrečia Montessori priemone ar vienodu visų vaikų mokymosi tempu.

Šie stebėjimai gali būti siejami su nacionalinio pasiekimų aprašo žingsniais, tačiau svarbu vertinti realų gebėjimo pasireiškimą, o ne vien vaiko dalyvavimą veikloje. Rekomenduojama bent du kartus per metus atlikti išsamesnę individualios pažangos analizę. Tarp šių vertinimų turėtų vykti nuolatinis kasdienis stebėjimas, kurio rezultatai naudojami ugdymo planavimui. Nacionalinės švietimo agentūros metodinė priemonė Pasiekimų žingsneliai gali padėti organizuoti šį procesą, nes ji skirta vaikų pasiekimų stebėjimui, dokumentavimui, planavimui ir refleksijai.

8.3. Pradinio ugdymo planavimas pagal dalykinius pasiekimus ir kompetencijas

Montessori 6–12 metų aplinkoje ugdymo planavimas turi apimti tiek Montessori ugdymo turinio progresiją, tiek Lietuvos pradinio ugdymo bendrųjų programų pasiekimus. Rekomenduojama parengti ilgalaikius dalykų atitikties planus, kuriuose būtų nurodyta, kokiais Montessori pristatymais, medžiagomis ir projektais siekiama konkrečių nacionalinės programos rezultatų. Tokie planai padeda užtikrinti, kad integruotas Montessori ugdymas apimtų visus privalomus dalykinius pasiekimus. Pavyzdžiui, planuojant matematikos ugdymą galima numatyti Montessori dešimtainės sistemos, trupmenų, geometrijos ir matavimo priemonių progresiją bei susieti ją su nacionalinės programos turiniu. Panašiai lietuvių kalbos ugdymo plane galima susieti Montessori gramatikos, skaitymo ir rašymo veiklas su nacionalinės programos pasiekimais. Kompetencijų ugdymas turėtų būti planuojamas integruotai. Vienas tyrimų projektas gali prisidėti prie kelių kompetencijų plėtojimo, tačiau kiekvieno dalyko pasiekimai turi būti dokumentuojami atskirai. Svarbu išlaikyti skirtumą tarp mokinio dalyvavimo veikloje ir pasiekto mokymosi rezultato. Pavyzdžiui, dalyvavimas geografiniame projekte savaime neįrodo visų su juo susijusių visuomeninio ugdymo pasiekimų.

8.4. Montessori stebėjimas kaip pagrindinis pažangos vertinimo metodas

Stebėjimas yra vienas svarbiausių Montessori mokytojo darbo metodų. Jis leidžia suprasti ne tik tai, ką vaikas geba atlikti, bet ir kaip jis mokosi, kokias strategijas pasirenka, kaip sprendžia problemas ir kaip keičiasi jo savarankiškumas. *Association Montessori Internationale* pabrėžia, kad stebėjimas yra esminė Montessori pedagogo praktikos dalis visuose amžiaus tarpsniuose. Stebėjimai padeda mokytojui suprasti vaiko stiprybes, sunkumus, koncentracijos ypatumus ir pasirengimą tolesniam mokymuisi. Integruojant nacionalines programas, stebėjimo duomenys turėtų būti sistemingai susiejami su konkrečiais pasiekimų kriterijais. Rekomenduojama fiksuoti ne tik Montessori medžiagos ar veiklos pavadinimą, bet ir stebimą vaiko gebėjimą, savarankiškumo lygį, mokytojo suteiktą pagalbą bei tolesnį ugdymo tikslą.

Stebėjimo elementas	Ką mokytojas fiksuoja?
Montessori veikla	Naudojama priemonė, pristatymas ar projektas
Mokymosi tikslas	Kokį gebėjimą siekiama ugdyti
Vaiko veikla	Ką vaikas atliko, kokius sprendimus priėmė
Savarankiškumas	Ar veikė savarankiškai, ar reikėjo pagalbos
Nacionalinis pasiekimas	Su kuriuo pasiekimų žingsniu ar dalykiniu rezultatu veikla susijusi
Tolesnis žingsnis	Kokį pristatymą, veiklą ar pagalbą planuoti

Tokia stebėjimo sistema leidžia sumažinti administracinį dubliavimą ir naudoti tuos pačius duomenis tiek Montessori ugdymo planavimui, tiek nacionalinių pasiekimų vertinimui.

8.5. Vaiko ir mokinio pažangos dokumentavimas

Montessori ugdymo įstaigoje rekomenduojama naudoti integruotą pažangos dokumentavimo sistemą, kuri apimtų Montessori ugdymo turinį ir nacionalinių programų pasiekimus.

0–6 metų vaikų pažangos dokumentuose turėtų būti pateikiamos Montessori ugdymo sritys, stebėtos veiklos ir nacionalinio ikimokyklinio ugdymo pasiekimų žingsniai.

6–12 metų mokinių pažangos dokumentuose turėtų būti fiksuojami Montessori pristatymai, savarankiški darbai, projektai, nacionalinių dalykų pasiekimai ir kompetencijų ugdymas.

Pažangos dokumentavimas gali apimti mokytojo stebėjimo užrašus, mokinių darbus, projektų rezultatus, individualius pokalbius, mokinio įsivertinimą ir kitus ugdymo proceso įrodymus.

Svarbu, kad dokumentavimo sistema būtų praktiška ir netaptų pertekliniu administraciniu darbu.

Rekomenduojama naudoti bendrą skaitmeninę arba kitą įstaigos pasirinktą sistemą, kurioje Montessori veiklos būtų susietos su nacionalinių programų pasiekimais. Tokiu būdu mokytojas galėtų matyti individualią vaiko pažangą ir kartu įvertinti, kurios nacionalinės programos sritys jau įgyvendintos, o kurioms reikalingas papildomas dėmesys.

8.6. Pažangos vertinimas ir pedagoginių sprendimų priėmimas

Pažangos vertinimo tikslas – ne vien nustatyti vaiko pasiekimų lygį, bet ir priimti pagrįstus pedagoginius sprendimus. Montessori ugdymo aplinkoje vertinimas turi būti glaudžiai susijęs su tolesniu ugdymo planavimu. Jeigu stebėjimai rodo, kad vaikas dar nėra pasirengęs naujai veiklai, mokytojas gali pasiūlyti papildomą ankstesnės medžiagos kartojimą arba kitą mokymosi patirtį. Jeigu vaikas demonstruoja aukštesnius gebėjimus, jam gali būti pasiūlytas sudėtingesnis pristatymas, savarankiškas tyrimas ar platesnis projektas. Pradiniame ugdyme papildomai būtina įvertinti mokinio pasiekimus pagal nacionalinės programos pasiekimų lygių požymius. Šiuo atveju Montessori priemonių naudojimas turėtų būti laikomas mokymosi proceso dalimi, o galutinis vertinimas grindžiamas tuo, kaip mokinys supranta, paaiškina ir taiko įgytas žinias. Vertinimo rezultatai turėtų būti periodiškai aptariami mokytojų metodiniuose susitikimuose, siekiant nustatyti bendras mokymosi tendencijas, ugdymo turinio spragas ir reikalingus metodinius sprendimus.

9. MONTESSORI UGDYMO KOKYBĖS KRITERIJAI INTEGRUOJANT NACIONALINES PROGRAMAS

9.1. Montessori ugdymo kokybės samprata

Montessori ugdymo kokybė yra kompleksinė sąvoka, apimanti ne tik vaikų akademinius ar raidos pasiekimus, bet ir pedagoginės aplinkos organizavimą, mokytojo profesinę kompetenciją, vaiko savarankiškumą bei Montessori pedagogikos principų įgyvendinimą. Integruojant nacionalines ugdymo programas, svarbu užtikrinti, kad nacionalinių rezultatų siekimas nesumažintų Montessori ugdymo autentiškumo. Todėl ugdymo kokybė turi būti vertinama dviem tarpusavyje susijusiais aspektais: Montessori pedagogikos principų įgyvendinimo kokybe ir nacionalinių ugdymo programų rezultatų pasiekimu. Šie aspektai turi būti suprantami kaip viena kitą papildančios ugdymo kokybės dimensijos. Pavyzdžiui, mokykla gali užtikrinti nacionalinių matematikos programų pasiekimus, tačiau jeigu mokymasis organizuojamas vien tradicinių pamokų forma, nesudarant sąlygų vaikų savarankiškam darbui ir individualiai progresijai, Montessori pedagogikos principų įgyvendinimas gali būti ribotas. Kita vertus, Montessori aplinka gali būti tinkamai paruošta, tačiau jei nėra sistemingai stebimi nacionaliniai pasiekimai, įstaigai gali būti sudėtinga pagrįsti nacionalinių programų įgyvendinimą.

9.2. Pagrindiniai Montessori ugdymo kokybės kriterijai

Montessori ugdymo kokybės vertinimui rekomenduojama išskirti kelias pagrindines sritis. Šie kriterijai sudaro pagrindą vidinei Montessori ugdymo kokybės stebėsenai:

- **Paruošta ugdymo aplinka.** Aplinka turi atitikti vaikų raidos poreikius, būti tvarkinga, estetiška, prieinama vaikams ir aprūpinta nuoseklią ugdymo progresiją užtikrinančiomis Montessori priemonėmis.
- **Mišraus amžiaus bendruomenė.** Vaikai turi turėti galimybę mokytis mišraus amžiaus grupėse, kuriose vyksta natūralus bendradarbiavimas, tarpusavio pagalba ir socialinis mokymasis.
- **Nepertaukiamas darbo ciklas.** Ugdymo organizavimas turi sudaryti sąlygas vaikams pasirinkti veiklą, į ją įsigilinti, kartoti ir savarankiškai užbaigti darbą. Papildomos nacionalinių programų veiklos neturėtų nepagrįstai fragmentuoti Montessori darbo ciklo.
- **Vaiko savarankiškumas.** Vaikai turi turėti realias galimybes priimti sprendimus, pasirinkti prasmingą veiklą, prisiimti atsakomybę ir ugdytis savireguliaciją.
- **Montessori priemonių ir pristatymų nuoseklumas.** Mokytojai turi suprasti ugdymo priemonių paskirtį, jų progresiją ir gebėti tinkamai jas pristatyti.
- **Mokytojo stebėjimas.** Pedagoginiai sprendimai turi būti grindžiami nuolatiniu vaikų stebėjimu, individualios pažangos analize ir refleksija.

- **Ugdymo turinio vientisumas.** Nacionalinių programų reikalavimai turi būti integruojami į Montessori ugdymo sistemą, vengiant perteklinio veiklų dubliavimo.
- **Pedagogų profesinė kompetencija.** Mokytojai turi turėti Montessori pedagogikos žinių ir gebėti jas taikyti nacionalinių ugdymo programų kontekste.

9.3. Montessori ir nacionalinių programų integracijos kokybės vertinimas

Programų integracijos kokybė turi būti vertinama ne tik pagal parengtų dokumentų kiekį, bet ir pagal jų realų taikymą ugdymo praktikoje. Rekomenduojama naudoti struktūruotą vidinio vertinimo sistemą, kurioje kiekvienas kriterijus būtų vertinamas remiantis konkrečiais įrodymais.

Kokybės kriterijūs	Vertinimo klausimas	Galimi įrodymai
Programų atitiktis	Ar nacionaliniai pasiekimai susieti su Montessori ugdymo turiniu?	Atitikties matricos
Ugdymo planavimas	Ar mokytojai naudoja atitikties dokumentus planuodami ugdymą?	Ilgalaikiai ir individualūs planai
Montessori autentiskumas	Ar išsaugomi esminiai Montessori principai?	Aplinkos ir darbo ciklo stebėjimas
Vaikų pažanga	Ar sistemingai vertinami nacionaliniai pasiekimai?	Individualios pažangos dokumentai
Pedagogų kompetencijos	Ar mokytojai supranta ir taiko integracijos metodiką?	Refleksijos, savęs vertinimo anketos
Metodinis tobulinimas	Ar atitikties dokumentai periodiškai peržiūrimi?	Metodinių susitikimų protokolai

Vertinimui galima taikyti keturių lygių skalę: kriterijus neįgyvendinamas, įgyvendinamas iš dalies, įgyvendinamas nuosekliai arba įgyvendinamas sistemingai ir tobulinamas. Svarbu, kad vertinimo tikslas būtų ne formaliai nustatyti įstaigos atitiktį, bet identifikuoti stipriąsias ugdymo praktikos puses ir tobulinimo poreikius.

9.4. Pedagogų profesinės kompetencijos ir metodinis bendradarbiavimas

Montessori ir nacionalinių ugdymo programų integracijos kokybė tiesiogiai priklauso nuo pedagogų profesinio pasirengimo. Mokytojas turi išmanyti ne tik Montessori ugdymo turinį ir jo progresiją, bet ir Lietuvos nacionalinių programų struktūrą, pasiekimų kriterijus bei vertinimo principus. Todėl rekomenduojama organizuoti sistemingą pedagogų profesinį tobulėjimą, apimančią nacionalinių programų analizę, programų atitikties nustatymą, integruotą ugdymo planavimą ir pažangos vertinimą. Metodiniai susitikimai turėtų būti orientuoti į konkrečių pedagoginių situacijų analizę. Pavyzdžiui, mokytojai gali kartu nagrinėti vieną nacionalinės programos pasiekimą ir nustatyti, kokiomis Montessori priemonėmis jis įgyvendinamas, kokių

papildomų veiklų gali reikėti ir kaip bus vertinama vaiko pažanga. Toks bendradarbiavimas padeda kurti bendrą metodinę kalbą ir užtikrinti nuoseklų integracijos principų taikymą skirtingose ugdymo grupėse. Pedagogų kompetencijų augimas gali būti vertinamas naudojant savęs vertinimo anketas prieš metodinius mokymus ir po jų, analizuojant mokytojų gebėjimą savarankiškai rengti atitikties matricas bei taikyti jas ugdymo planavime.

9.5. Nuolatinio kokybės tobulinimo principas

Montessori ir nacionalinių ugdymo programų integracijos kokybės užtikrinimas turi būti suprantamas kaip nuolatinis procesas. Ugdymo programos, pedagoginės praktikos ir vaikų poreikiai keičiasi, todėl metodiniai dokumentai turi būti periodiškai peržiūrimi ir atnaujinami. Rekomenduojama kasmet atlikti integracijos kokybės vertinimą, apimančią programų atitikties dokumentų analizę, ugdymo aplinkos stebėjimą, vaikų pažangos rezultatų aptarimą ir pedagogų refleksiją. Vertinimo rezultatai turėtų būti naudojami rengiant kitų metų metodinio darbo planą, numatant profesinio tobulėjimo prioritetus ir tobulinant ugdymo organizavimo sprendimus. Montessori ugdymo kokybė turėtų būti vertinama ne vien pagal tai, ką vaikai išmoka, bet ir pagal tai, kaip jie mokosi, kokias savarankiškumo galimybes turi ir kaip ugdymo aplinka padeda jų visapusiškai raidai.

10. GAIRIŲ ĮGYVENDINIMAS, VERTINIMAS IR TOBULINIMAS

10.1. Gairių įgyvendinimo paskirtis ir pagrindiniai principai

Montessori ir Lietuvos nacionalinių ugdymo programų integracijos gairės yra metodinis dokumentas, skirtas padėti ugdymo įstaigoms nuosekliai derinti Montessori pedagogikos principus su Lietuvos ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programų reikalavimais. Gairių paskirtis – ne tik apibrėžti teorines programų sąsajas, bet ir sukurti praktinį pagrindą ugdymo planavimui, vaikų pažangos vertinimui, pedagogų bendradarbiavimui ir ugdymo kokybės užtikrinimui. Gairių įgyvendinimas suprantamas kaip ilgalaikis organizacijos mokymosi ir tobulėjimo procesas. Jis apima parengtų metodinių sprendimų taikymą kasdienėje ugdymo praktikoje, jų veiksmingumo vertinimą ir nuolatinį atnaujinimą, atsižvelgiant į nacionalinių programų pokyčius, Montessori pedagogikos standartus bei konkrečios ugdymo įstaigos poreikius. Svarbu pabrėžti, kad šios gairės nėra baigtinis Montessori ugdymo programos aprašas ar visoms ugdymo įstaigoms privalomas dokumentas. Jos pateikia bendrą metodologinį modelį, kuriuo gali remtis Montessori ugdymo įstaigos, rengdamos savo ugdymo programas, nacionalinių pasiekimų atitikties matricas ir vidines ugdymo kokybės užtikrinimo sistemas. Gairių įgyvendinimas grindžiamas keturiais principais: Montessori pedagogikos autentiškumo išsaugojimu, nacionalinių ugdymo reikalavimų įgyvendinimu, pedagogų profesiniu bendradarbiavimu ir įrodymais grįstu ugdymo tobulinimu.

10.2. Gairių diegimo etapai ugdymo įstaigoje

Siekiant užtikrinti nuoseklų gairių taikymą, rekomenduojama jų įgyvendinimą organizuoti etapais.

- Pirmasis etapas – esamos ugdymo praktikos analizė. Ugdymo įstaiga įvertina turimą Montessori ugdymo turinio dokumentaciją, naudojamą planavimo formas, vaikų pažangos stebėsenos priemones ir nacionalinių programų įgyvendinimo praktiką. Šiame etape svarbu nustatyti, kurios sritys jau yra sistemingai dokumentuojamos, o kuriose trūksta aiškių metodinių sprendimų.
- Antrasis etapas – programų atitikties dokumentų rengimas. Remiantis gairėse pateikta metodologija, parengiamos arba atnaujinamos Montessori ir nacionalinių programų atitikties matricos. Ikimokykliniame ugdyme Montessori veiklos siejamos su 18 pasiekimų sričių ir jų žingsniais, o pradiniam ugdymui – su atskirų dalykų pasiekimais, mokymosi turiniu ir bendrosiomis kompetencijomis. Priešmokyklinio ugdymo atitiktis analizuojama pagal atskirą bendrąją programą.
- Trečiasis etapas – integracija į ugdymo planavimą. Parengtos atitikties matricos įtraukiamos į mokytojų naudojamą ilgalaikio ir individualaus planavimo formas.

Siekama, kad nacionalinių pasiekimų stebėseną taptų natūralia Montessori ugdymo planavimo dalimi, o ne papildoma administracine užduotimi.

- Ketvirtasis etapas – praktinis taikymas ir stebėseną. Mokytojai taiko parengtus sprendimus ugdymo aplinkoje, dokumentuoja vaikų pažangą ir identifikuoja metodinius sunkumus. Šiame etape ypač svarbu įvertinti, ar integracijos priemonės padeda siekti nacionalinių rezultatų ir kartu išsaugo Montessori darbo ciklą, individualų mokymosi tempą bei ugdymo turinio nuoseklumą.
- Penktasis etapas – vertinimas ir tobulinimas. Remiantis mokytojų refleksijomis, vaikų pažangos duomenimis ir metodinės darbo grupės išvadomis, atnaujinamos programų atitikties matricos, planavimo formos ir papildomos ugdymo priemonės.

Šie etapai sudaro pasikartojantį procesą, kuriame kiekvieno vertinimo rezultatai tampa pagrindu tolesniam ugdymo tobulinimui.

10.3. Atsakomybės ir metodinio bendradarbiavimo organizavimas

Sėkmingam gairių įgyvendinimui būtina aiškiai apibrėžti skirtingų ugdymo įstaigos darbuotojų atsakomybes. Įstaigos administracija atsakinga už bendrą integracijos proceso organizavimą, reikalingų išteklių užtikrinimą, metodinio darbo koordinavimą ir ugdymo kokybės stebėseną. Metodinė darbo grupė atsakinga už Montessori ir nacionalinių ugdymo programų atitikties dokumentų rengimą, jų peržiūrą, metodinių sprendimų aptarimą ir pedagogų konsultavimą. Mokytojai atsakingi už gairių taikymą kasdienėje ugdymo praktikoje, individualų ugdymo planavimą, vaikų pažangos stebėseną ir grįžtamojo ryšio teikimą metodinei darbo grupei. Rekomenduojama, kad metodinėje darbo grupėje dalyvautų skirtingų Montessori ugdymo tarpsnių – 0–3, 3–6 ir 6–12 metų – pedagogai bei administracijos atstovai. Toks bendradarbiavimas padeda užtikrinti ugdymo turinio tęstinumą ir bendrą programų integracijos metodologiją. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas perėjimui tarp skirtingų ugdymo tarpsnių. Pavyzdžiui, 3–6 metų Montessori aplinkoje įgyti kalbiniai, matematiniai ir savarankiško mokymosi gebėjimai turi būti nuosekliai plėtojami 6–12 metų aplinkoje. Todėl metodinis bendradarbiavimas turėtų apimti ne tik atskirų ugdymo sričių analizę, bet ir visos ugdymo sistemos tęstinumą.

10.4. Gairių įgyvendinimo stebėseną ir veiksmingumo vertinimas

Gairių įgyvendinimo veiksmingumas turi būti vertinamas remiantis aiškiais kriterijais ir konkrečiais įrodymais. Rekomenduojama vertinti tris pagrindines sritis: programų atitikties dokumentų kokybę, jų taikymą ugdymo praktikoje ir vaikų pažangos stebėsenos veiksmingumą. Programų atitikties dokumentų kokybę vertinama analizuojant, ar visos nacionalinių programų pasiekimų sritys yra susietos su Montessori ugdymo turiniu, ar aiškiai identifiikuoti dalinės

atitikties atvejai ir ar numatytos papildomos ugdymo priemonės. Praktinio taikymo kokybė vertinama stebint, ar mokytojai naudojami parengtomis matricomis planuodami ugdymą, ar integracijos sprendimai padeda organizuoti mokymąsi ir ar nesukuria perteklinio dokumentavimo. Vaikų pažangos stebėsenos veiksmingumas vertinamas analizuojant, ar turimi duomenys leidžia nustatyti individualius vaikų pasiekimus, identifikuoti mokymosi sunkumus ir priimti pagrįstus pedagoginius sprendimus.

Vertinimo sritis	Pagrindinis kriterijus	Vertinimo būdas
Programų atitiktis	Nacionaliniai pasiekimai susieti su Montessori turiniu	Atitikties matricų analizė
Ugdymo planavimas	Mokytojai taiko integruotą planavimo sistemą	Planų peržiūra, pedagogų refleksijos
Vaikų pažanga	Nacionaliniai pasiekimai sistemingai stebimi	Individualių pažangos dokumentų analizė
Montessori kokybė	Išsaugomi pagrindiniai pedagogikos principai	Ugdymo aplinkos ir darbo ciklo stebėjimas
Pedagogų kompetencijos	Mokytojai geba savarankiškai taikyti metodiką	Įsivertinimas, metodiniai aptarimai
Gairių tobulinimas	Dokumentai periodiškai peržiūrimi ir atnaujinami	Metodinės darbo grupės išvados

Rekomenduojama išsamesnį gairių įgyvendinimo vertinimą atlikti kartą per metus, o einamuosius metodinius klausimus aptarti reguliariuose pedagogų susitikimuose. Svarbu, kad vertinimas būtų orientuotas ne tik į dokumentų atitiktį, bet ir į realią ugdymo kokybę bei vaikų mokymosi patirtį.

10.5. Gairių atnaujinimas ir ilgalaikis tobulinimas

Montessori ir nacionalinių ugdymo programų integracijos gairės turi būti periodiškai atnaujinamos, nes nacionaliniai ugdymo dokumentai, pedagoginės praktikos ir ugdymo įstaigų poreikiai ilgainiui keičiasi. Gairių atnaujinimo poreikis gali atsirasti pasikeitus Lietuvos nacionalinėms ugdymo programoms, išryškėjus naujiems ugdymo turinio neatitikimams, pasikeitus Montessori pedagogikos metodinėms rekomendacijoms arba įvertinus praktinio gairių taikymo rezultatus. Rekomenduojama, kad metodinė darbo grupė kasmet atliktų gairių peržiūrą ir nustatytų, kurie dokumento elementai turi būti atnaujinami. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas nacionalinių pasiekimų atitikties matricoms, nes jos yra tiesiogiai susijusios su galiojančių ugdymo programų turiniu. Taip pat svarbu užtikrinti, kad nauji metodiniai sprendimai būtų aptariami su pedagogais ir išbandomi praktikoje prieš juos įtraukiant į bendrą įstaigos ugdymo sistemą. Ilgalaikėje perspektyvoje gairių tobulinimas gali būti siejamas su tarptautiniu bendradarbiavimu, Montessori mokyklų patirties mainais, ekspertinėmis konsultacijomis ir pedagogų profesiniu tobulėjimu.

Tarptautinė patirtis gali padėti atrasti naujų programų integracijos sprendimų, tačiau kiekvienas jų turi būti kritiškai vertinamas atsižvelgiant į Lietuvos švietimo sistemos reikalavimus ir konkrečios ugdymo įstaigos kontekstą.

10.6. Gairių sklaida ir pritaikomumas kitose Montessori ugdymo įstaigose

Šios gairės parengtos remiantis Montessori akademijos metodiniu darbu ir tarptautinio bendradarbiavimo patirtimi, tačiau jų paskirtis neapsiriboja viena ugdymo įstaiga. Gairėse pateikta metodologija gali būti pritaikoma kitose Lietuvos Montessori ugdymo įstaigose, kurios siekia nuosekliai suderinti Montessori pedagogiką su nacionalinėmis ugdymo programomis. Dokumentas gali būti naudojamas rengiant ar atnaujinant įstaigos ugdymo programas, planuojant pedagogų metodinį darbą, kuriant nacionalinių pasiekimų atitikties matricas ir organizuojant vidinį ugdymo kokybės vertinimą. Svarbu, kad kiekviena įstaiga pritaikytų metodinius sprendimus savo ugdymo organizavimo sąlygoms, vaikų amžiaus grupėms, pedagogų kompetencijoms ir naudojamoms Montessori medžiagoms. Gairių sklaida gali būti vykdoma per metodinius seminarus, praktinius mokymus, profesines Montessori bendruomenes ir tarptautinius bendradarbiavimo tinklus. Ypač vertinga skatinti skirtingų Montessori ugdymo įstaigų metodinį bendradarbiavimą, dalijantis parengtomis atitikties matricomis, papildomomis ugdymo priemonėmis ir pažangos vertinimo praktika. Toks bendradarbiavimas gali prisidėti prie bendros Montessori ugdymo kokybės kultūros stiprinimo Lietuvoje ir sudaryti pagrindą tolesniam nacionalinių Montessori ugdymo metodinių dokumentų plėtojimui.

10.7. Baigiamosios nuostatos

Montessori ir Lietuvos nacionalinių ugdymo programų integracija neturėtų būti suprantama kaip vienkartinis ugdymo turinio palyginimo ar metodinio dokumento parengimo procesas. Tai nuolatinė pedagoginė praktika, reikalaujanti sistemingo planavimo, vaikų pažangos stebėjimo, mokytojų bendradarbiavimo ir ugdymo kokybės vertinimo. Parengtos gairės suteikia metodologinį pagrindą šiam procesui organizuoti. Jos leidžia nustatyti Montessori ugdymo turinio sąsajas su Lietuvos nacionalinių programų pasiekimais, identifikuoti papildomo ugdymo poreikį ir kurti integruotą ugdymo planavimo bei vertinimo sistemą. Svarbiausia gairių įgyvendinimo sąlyga yra nuoseklus Montessori pedagogikos principų išsaugojimas. Nacionalinių ugdymo rezultatų siekimas turi būti organizuojamas taip, kad vaikas ir toliau galėtų mokytis aktyviai, savarankiškai, pagal individualią raidą ir prasmingai sąveikaudamas su paruošta aplinka. Kartu Montessori ugdymo įstaiga turi gebėti pagrįsti, kaip jos pedagoginė praktika užtikrina nacionaliniuose ugdymo dokumentuose numatytų rezultatų įgyvendinimą. Todėl esminis šių gairių siekis – sukurti ne dvi lygiagrečias ugdymo sistemas, bet vieną nuoseklų ugdymo modelį, kuriame Montessori pedagogikos principai ir Lietuvos nacionaliniai ugdymo reikalavimai būtų suderinti vaiko visapusiškos raidos ir kokybiško mokymosi labui. Toks požiūris sudaro prielaidas stiprinti Montessori ugdymo kokybę, pedagogų profesinį bendradarbiavimą ir metodinį nuoseklumą, kartu užtikrinant Montessori ugdymo sistemos vietą Lietuvos švietimo kontekste.